

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2021

SIMONA MIZEROVÁ

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Život ruské menšiny v České republice

Simona Mizerová

Bakalářská práce

2021

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

Jméno a příjmení: **Simona Mizerová**
Osobní číslo: **H17254**

Téma práce: **Život ruské menšiny v České republice**
Téma práce anglicky: **Life of the Russian minority in Czech republic**

Vedoucí práce: **Mgr. Lucie Hájková**
Katedra věd o výchově

Zásady pro vypracování:

Bakalářská práce se zabývá životem ruské menšiny na území České republiky. Teoretická část je věnována deskripci základních informací o migraci ruských přistěhovalců jako je historie, současná socioekonomická situace v Rusku jako push – pull faktory a časová a finanční problematika spojená se získáním legálního pobytu v České republice. Následně vyznačuje, jak probíhá integrace Rusů do majoritní společnosti s ohledem na to, v jaké vrstvě se nacházejí a jistou negativitu vůči všemu ruskému?, která byla zaseta již v Československu invazí vojsk Varšavské smlouvy roku 1968. Praktická část je tvořena kvalitativním výzkumem, který bude veden pomocí rozhovorů s informanty. Zabývá se otázkami motivu migrace informantů, zda se jejich očekávání od života v České republice shoduje s realitou, jak vnímají rozdíl mezi ruským a českým systémem, jaký mají přístup k tomu, naučit se český jazyk (s ohledem na věk informanta), a s tím související otázka, zda upřednostňují navazování vztahů s majoritní populací či s ruskými mluvící komunitou a zda se stýkají se zmíněnou negativitou českých občanů vůči Rusům. Výzkumný vzorek je složen z žen a mužů mladistvého a středního věku.

Seznam doporučené literatury:

SLÁDEK, Karel. *Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiozní variabilita ruských migrantů*. Praha: Pavel Mervart, 2010. ISBN 978-80-87378-49-6.
ŠÍŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.
HLAVÁČEK, Petr a Mychajlo FESENKO. *Rusové v Praze: ruští intelektuálové v meziválečném Československu*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2017. ISBN 978-80-7308-748-7.
ŠÍŠKOVÁ, Tatjana, ed. *Výchova k toleranci a proti rasismu: [multikulturní výchova v praxi]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2.
DVOŘÁK, Libor. *Nové Rusko*. Brno: Jota, 2000. ISBN 80-7217-126-7.

Podpis studenta:

Datum:

Podpis vedoucího práce:

Datum:

PROHLÁŠENÍ AUTORA

Prohlašuji:

Práci s názvem Život ruské menšiny v České republice jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 4.4.2021

Simona Mizerová

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucí této práce, paní magistře Lucii Hájkové, za odborný přístup při vedení mé bakalářské práce, za její věcné připomínky a užitečné rady.

Následně bych chtěla moc poděkovat všem informantům, kteří byli ochotni se mnou udělat rozhovor, bez nichž by nebylo možné uskutečnit výzkum.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá životem ruské menšiny na území České republiky. Teoretická část je věnována deskripci základních informací o migraci ruských přistěhovalců jako je historie, současná socioekonomická situace v Rusku jako push - pull faktory a časová a finanční problematika spojená se získáním legálního pobytu v České republice. Následně vyznačuje, jak probíhá integrace Rusů do majoritní společnosti s ohledem na to, v jaké vrstvě se nacházejí a jistou negativitu vůči „všemu ruskému“, která byla zasetá již v Československu invazí vojsk Varšavské smlouvy roku 1968. Praktická část je tvořena kvalitativním výzkumem, který bude veden pomocí rozhovorů s informanty. Zabývá se otázkami motivu migrace informantů, zda se jejich očekávání od života v České republice shoduje s realitou, jak vnímají rozdíl mezi ruským a českým systémem, jaký mají přístup k tomu, naučit se český jazyk (s ohledem na věk informanta), a s tím související otázka, zda upřednostňují navazování vztahů s majoritní populací či s rusky mluvící komunitou a zda se stýkají se zmíněnou negativitou českých občanů vůči Rusům. Výzkumný vzorek je složen z žen a mužů mladistvého a středního věku.

KLÍČOVÁ SLOVA

Migrace, integrace, předsudky

TITLE

Life of the Russian minority in Czech republic

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the life of the Russian minority in the Czech Republic. The theoretical part is devoted to the description of basic information about the migration of Russian immigrants such as history, current socio - economic situation in Russia as push - pull factors and time and financial problems connected with getting a legal stay in the Czech Republic. Subsequently, it describes how the integration of Russians into the majority society with regard to their level and certain negativity towards "all Russian", which was sown already in Czechoslovakia by the invasion of the Warsaw Pact troops in 1968. The practical part consists of qualitative research, which will be conducted through interviews with informants. It deals with questions of the motive of informant migration, whether their expectations of life in

the Czech Republic coincide with reality, how they perceive the difference between the Russian and Czech systems, what approach they have to learn Czech (considering the age of the informant) and related the question of whether they prefer to establish relations with the majority population or with the Russian-speaking community and whether they meet the aforementioned negativity of Czech citizens towards the Russians. The research sample is composed of women and men of adolescence and middle age.

KEYWORD

migration, integration, prejudice

Obsah

ÚVOD	9
1 Migrace	11
1.1 Definice pojmů.....	11
1.2 Druhy migrace.....	12
1.3 Historie ruské migrace – příčiny, průběh.....	15
1.3.1 Počátek ruské emigrace.....	15
1.3.2 Rusové v Československé republice.....	16
1.4 Současná socioekonomická situace v Rusku jako push-pull faktory.....	19
1.4.1 Push-pull síly.....	19
1.4.2 Současná socioekonomická situace v Rusku jako push faktor.....	21
1.4.3 Pull faktory – proč Česká republika?.....	22
2 Začleňování ruské minority do české majority	23
2.1 Časová a finanční problematika se získáním legálního pobytu v České republice.....	23
2.1.1 Dlouhodobé vízum.....	23
2.1.2 Dlouhodobý pobyt.....	24
2.1.3 Trvalý pobyt.....	24
2.1.4 České státní občanství.....	25
2.2 Integrace v souvislosti s ruskou menšinou.....	26
2.3 Rozdíly integrace s ohledem na to, v jaké vrstvě se nachází.....	27
2.4 Předsudky vůči ruské komunitě.....	29
3 Praktická část	30
3.1 Cíle výzkumného šetření.....	30
3.2 Výběr výzkumné metody.....	31
3.3 Výběr výzkumného vzorku.....	32
4 Osobní případová studie	33
4.1 Případová studie 1.....	33
4.2 Případová studie 2.....	36
4.3 Případová studie 3.....	37
4.4 Případová studie 4.....	39
4.5 Případová studie 5.....	41
4.6 Případová studie 6.....	44
5 Shrnutí zjištěných dat	48
5.1 Důvody emigrace.....	48

5.2 Způsoby osvojení si Českého jazyka	48
5.3 Integrace Rusů do majoritní společnosti	49
5.4 Postoj Rusů k Čechům	49
5.5 Výběr partnera a zachování si tradic	50
5.6 České nebo ruské svátky?	50
5.7 Diskriminace	50
5.8 Rozdíly mezi životem v Česku a v Rusku	50
5.9 Plány do budoucna	51
ZÁVĚR.....	52
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	55

ÚVOD

Tato bakalářská práce má za cíl přispět k poznání toho, jaký je život ruských imigrantů na území České republiky. Tradice ruské migrace do ČR započala již ve 20. letech dvacátého století, kdy Československá republika působila jako útočiště pro Ruské občany, kteří prchali z Ruského impéria před nastupujícím totalitním komunistickým režimem. Podle statistického úřadu České republiky, počet emigrujících Rusů do Česka od roku 1994 stále narůstá, ke dni 31.12.2020 žilo v České republice 41 907 Rusů, s tím že v roce 1994 žilo na území ČR 3611 ruských migrantů. To je důkazem, že Česko je i dnes pro občany Ruské federace stále atraktivní zemí, za což můžou hlavně její zlepšující se ekonomické podmínky a celkové postavení České republiky v mezinárodní politice.

Migrace jako taková je v dnešní době stále velice aktuálním tématem, ačkoliv se v posledních letech dávala spíše do negativního kontextu, kvůli evropské migrační krizi, která nastala příchodem masivního počtu migrantů a uprchlíků, většinou z Blízkého východu a severní Afriky. Důvodem, proč jsem svou bakalářskou práci zaměřila právě na ruskou migraci je to, že s Ruskem máme bohatou, a ne příliš jednoduchou minulost, ovšem právě to z toho dělá zajímavé téma pro zpracování. Téma je pro mě atraktivní i tím, že odjakživa mám v povědomí, že na nás Čechy mělo Rusko odedávna nemalý vliv, ať už v pozitivním či negativním smyslu. Proto jsem ráda, že jsem se do tématu mohla hlouběji ponořit a touto cestou získat zajímavé informace, které můžu prostřednictvím této práce poskytnout jejím čtenářům.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část práce seznámí čtenáře s pojmem migrace jako takové a na jaké druhy se dělí. Následující kapitola se zaměřuje na historii ruské migrace – její celkové počátky a začátky migrace na území Československé republiky. Nesmí zde chybět ani kapitola o tom, jaké mají Rusové důvody k odchodu ze své vlasti a proč si k životu vybírají právě Českou republiku. Teoretická část se dále zaměřuje na to, jak je časově a finančně náročné získat legální pobyt v ČR, z hledisek typu pobytu. Předposlední dvě podkapitoly přináší informace o integraci ruské menšiny do majoritní společnosti a v poslední podkapitole se čtenář dočte o předsudcích vůči ruské menšině, které v některých částech naší společnosti stále převládají, hlavně díky naší společné historii.

V praktické části nalézáme výzkumné šetření, jehož cílem je odpovědět na výzkumnou otázku: Jak se Rusové přizpůsobují životu v České republice? Výzkumný

vzorek tvoří muži a ženy ruské národnosti, kteří v současné době žijí na území ČR. Vedla jsem s informanty rozhovory, díky kterým jsem zjistila jejich zkušenosti, postoje a názory o životě v Česku. V následujících kapitole nalézáme případové studie, kde jsou rozepsány příběhy dotazovaných Rusů a v poslední kapitole jsou pod jednotlivými kódy shrnuty výsledky výzkumu.

1 Migrace

Ke komplexnosti práce se v první kapitole zaměříme na to, co znamená pojem migrace a některé pojmy s tímto jevem související. Ve druhé části si uvedeme její druhy. Ve třetí části se zaměříme na historii ruské migrace, nastíníme si jaké měly v historickém sledu příčiny, důvody a jaký byl průběh mezinárodního pohybu ruské menšiny. Nesmíme zde opomenout uvést současnou situaci v Rusku jako push – pull faktory, které uvedu v části čtvrté.

1.1 Definice pojmů

Pojem migrace vznikl z latinského slova migratio. Slovo, jež překládáme jako stěhování, přestěhování, migrace, přemístění.¹ Samotný význam tohoto pojmu, už je poněkud rozsáhlejší než jeho jednoduchý překlad. O migraci totiž můžeme mluvit hned v několika souvislostech. Setkáváme se s ní ve světě zvířat, počítačů, genů, buněk, dokonce i rostlin a v mnoha dalších. Nic z toho pro nás ale nyní důležité není, my se budeme soustředit na lidskou migraci. Migrace nás provází od počátku lidského věku až do dnes, můžeme se s ní setkat již ve starém zákoně, kdy Mojžíš vedl židovský národ do země zaslíbené. V současnosti je migrace jednou z nejkontroverznější otázek naší doby, tato kapitola slouží k tomu, abychom se v tomto komplikovaném jevu snáze orientovali.

„Pojem migrace lze v češtině vystihnout rovněž slovem stěhování. Jedná se o pohyb v prostoru za účelem změny místa pobytu. Tento pohyb může být zamýšlen jako dočasný nebo jako trvalý, může být chápán jako pozitivní změna nebo jako vynucené rozhodnutí, může se dokonce realizovat jako transfer člověka na jiné místo, který vyvolává řadu důsledků jak pro místo, odkud dotyčný odešel, tak pro teritorium, kde se nyní vyskytuje.“² Za migraci se nedají považovat krátkodobé návštěvy či každodenní dojíždění za prací, a to ani pokud se jedná o dojíždění přeshraniční, ačkoliv to už má k migraci o něco blíže. Podle Alana Simmonse má migrace zpravidla 3 dimenze: „změnu bydlení, změnu zaměstnání a proměnu v sociálních vztazích (Simmons, 1987).“³ Ministerstvo vnitra ji definuje jako: „Přesun jednotlivců i skupin v prostoru,

¹ Slovník.cz – Multilingual Dictionary. Slovník.cz – Multilingual Dictionary [online]. Dostupné z: <http://www.slovník.cz/>

² UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠTÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTNER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016, 7 s. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant).

³ UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠTÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTNER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016, 7 s. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant).

*který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních. S ekonomickým rozvojem se intenzita migrace neustále zvyšuje. Migrace může být krátkodobá, dlouhodobá, trvalá i opakovaná.*⁴ Jelikož migrace nemá stanovenou jednu určitou definici, může pro nás být těžší určit, kdo se dá fakticky považovat za migranta.

*„OSN definuje migranty jako ty osoby, které pobývají mimo zemi svého původu déle než jeden rok. Nezohledňuje přitom důvody, kvůli kterým došlo k odchodu ze země.*⁵ UNESCO za migranta definuje každou osobu, která dočasně nebo trvale žije v zemi, která není její rodnou zemí, zároveň však s touto zemí získala určité významné sociální vazby. Mezinárodní organizace chápe migranty *„jako osoby, které se z různých důvodů dočasně nebo trvale pohybují z místa svého obvyklého pobytu, ať už v rámci země nebo přes národní hranice.*⁶ Z těchto definic už můžeme snadno rozeznat migranta, například od turisty.

V souvislosti s migranty si vysvětlíme pojmy emigrant a imigrant. Emigrant vychází z pojmu emigrace. Tento pojem se odvíjí od latinského slova *ex-migare*⁷ tedy vystěhovat se. Tento jev nastává, když se jedinec či skupina rozhodnou opustit (či utéct) ze státu. Imigrant se odvíjí od jevu opačného, a to od imigrace. Tento jev nastává, když se na území státu zabydlují obyvatelé, kteří přichází ze zahraničí. Abychom tomu lépe porozuměli, můžeme si uvést příklad – jestliže pocházíme z Česka a rozhodneme se pro život v Rusku, pro Českou republiku se stáváme emigranty a pro Rusko imigranty.

1.2 Druhy migrace

Pokud mluvíme o migraci jako o pohybu, při němž se překračují státní hranice, jedná se o vnější migraci, o které také můžeme hovořit jako o mezinárodní. Opakem je vnitřní migrace, která probíhá na území státu, příčinou může být lepší práce, bydlení, lepší životní prostředí apod. U vnější/mezinárodní migrace bývají důvody pro jedince

⁴ Ministerstvo vnitra České republiky. Slovníček pojmů [online]. MVCR: ©2021 [cit. 19. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>

⁵ Amnesty international Česká republika. Máte jasno v pojmech? [online]. [cit. 19. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/migrace/terminologie>

⁶ International Organization for Migration. Who is a migrant? [online]. IOM: ©2021 [cit. 19. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.iom.int/who-is-a-migrant>

⁷ Slovník.cz – Multilingual Dictionary. Slovník.cz – Multilingual Dictionary [online]. Dostupné z: <http://www.slovník.cz/>

či skupinu existenciálně důležitější. Můžou to být důvody politické, náboženské, ekonomické, z důvodu lepší bezpečnostní situace apod.

Dalším typem je dobrovolná migrace. Tato migrace nastává, pokud se tak jednotlivci nebo skupiny dobrovolně rozhodnou. Dobrovolnou migraci můžeme nalézt v literatuře i pod pojmem inovační, jelikož účelem jedinců, kteří se rozhodnou emigrovat ze země původu je zlepšení životních podmínek, kariéry nebo lepšího finančního zabezpečení. Můžeme se také setkat se související dobrovolnou migrací bez vlastní volby. U tohoto druhu jsou za migranty považováni děti rodičů, kteří se rozhodli opustit svůj původní stát.⁸

Podskupinou dobrovolné migrace se uvádí ekonomická (pracovní) migrace. Pokud jedinec migruje do cizí země za prací, můžeme ho nazvat pracovním migrantem. Tento typ migranta může být pozván do země jako pracovní síla nebo tam může vstoupit z vlastní iniciativy za účelem nalezení práce. Pracovní migrace se vyznačuje dočasností, migranti většinou v zahraničí pracují na dobu určitou.⁹ V souladu s pracovní migrací zde uvádím migrační teorii dvojího trhu. Tato teorie „je založena na představě, že existují dvě skupiny profesí. Jednou skupinou jsou profese, v nichž se využívá zejména méně kvalifikovaná, manuální práce, jejím protipólem jsou profese, v nichž se využívají především intelektuální schopnosti lidí využívajících kvalifikaci.“ Tato teorie poukazuje na to, že ve státech s vyspělou ekonomikou jsou manuálně náročné, nebezpečné a často špatně placené práce přímo určeny pro imigranty a na druhé straně se nachází pracovní trh, který je obsazen hlavně autochtonním obyvatelstvem se vzděláním. Vyspělé státy tedy potřebují imigranty, aby zaplnily pracovní místa, o které místní obyvatelé nemají zájem a mohli se tak věnovat práci hodné své kvalifikace. Existence této teorie nejen vyvrací představu, že migranti berou místním práci ale zároveň „umožňuje snižovat náklady na produkci tím, že s pracovní silou ze zahraničí se lépe čelí inflaci mezd na málo kvalifikovaných pracovních pozicích,“ na což upozorňují Caroline Brettel a James Frank Hollifield.¹⁰

Do migrační typologie patří i legální a nelegální migrace. Ministerstvo vnitra legální migraci definuje „jako proces řízeného, státem kontrolovaného

⁸SLÁDEK, Karel. *Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiozní variabilita ruských migrantů*. Praha: Pavel Mervart, 2010, 38 s. ISBN 978-80-87378-49-6.

⁹University information system MENDELU. Pracovní migrace [online]. Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=71617

¹⁰ UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠTÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTNER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016, 39 s. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant).

přistěhovalectví“. Legální migrace obecně souvisí s pracovní migrací, „v rámci které ČR prostřednictvím regulovaného přijímání cizinců uspokojuje potřeby domácího pracovního trhu. ČR může kontrolovat, v mezích evropského práva, pracovní migraci na svém území, vč. stanovení národních kvót.“ Nelegální migrace tedy probíhá bez státní kontroly a řízení ze strany cílových zemí. „Cizinci vstupují do cílových zemí, či v nich pobývají, bez řádného oprávnění (vízum, pobytové oprávnění). Z podstaty souvisí s kategorií uprchlictví. Nelegální migrace je zpravidla organizovaná sítěmi převaděčů a může v sobě proto nést aspekt organizovaného zločinu ve formě obchodu s lidmi.“ Také je příhodné zde uvést, že pokud osoba vstoupí nelegálně na území České republiky, může si požádat o mezinárodní ochranu, čímž se její právní vztah změní. Avšak tato ochrana nemusí být připsána každému.¹¹

Protipólem dobrovolné migrace je migrace násilná a nucená. V čem spočívá násilná migrace si můžeme snadno odvodit. Nastává, když je jednotlivec či skupina násilně deportována na jiné místo. Když jsou lidé nuceni migrovat, bývá to z jejich vlastního přesvědčení, mohou si vybrat, zda emigrují či nikoliv. Ale z názvu druhu této migrace je jasné, že se již lidé nacházejí v takových podmínkách, které je nutí danou destinaci opustit.¹²

Poslední typ migrace, který si v této kapitole uvedeme je migrace krátkodobá, dočasná a trvalá, o které jsou zmínky již v první kapitole práce. Dočasná či krátkodobá migrace se vyznačuje dobou trvání do i nad 90 dnů, avšak nesmí překročit lhůtu jednoho roku. Pokud pobyt cizince překročí jeden rok, jedná se již o dlouhodobý pobyt, ačkoliv se může fakticky jednat o pobyt dočasný. Nárok na trvalý pobyt mají cizinci po pěti letech, pokud ovšem splní některé podmínky a složí test z češtiny. Pokud tento status získají, mají téměř stejná práva jako občané České republiky, vyjma práva volebního na všech úrovních, pasivního i aktivního, služeb v ozbrojených složkách a ve státní správě. K udržení tohoto pobytu nesmí spáchat trestný čin, být identifikováni jako bezpečnostní riziko nebo neplnit své občanské povinnosti.¹³

¹¹ Ministerstvo vnitra České republiky. Slovníček pojmů [online]. MVCR: ©2021 [cit. 19. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>

¹² UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠŤÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016, 37 s. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant).

¹³ UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠŤÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016, 80 s. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant).

1.3 Historie ruské migrace – příčiny, průběh

Nyní přecházíme do kapitoly, ve které si uvedeme kdy a proč významně započala ruská emigrace z hlediska historie. V první podkapitole se dočteme o ruských emigračních vlnách od konce 17. století. Jaké byly příčiny odstartování pohybu z Ruska a kudy vedla počáteční cesta emigrantů do Československa a dalších zemí. Ve druhé podkapitole již hovoříme o migračních pohybech týkajících se přímo Československa.

1.3.1 Počátek ruské emigrace

První kroky ruské emigrace můžeme zaznamenat již na konci sedmnáctého století, kdy nastal církevní rozvrat a přívrženci poražených staroobřadců prchali před hranicí či vytržením jazyka do Polska a Litvy. Později ve devatenáctém století začínají zakládat kolonie v Kanadě a Jižní Africe.

Po událostech z roku 1917, se v Rusku rozšiřoval obzvláště fenomén vnitřní emigrace. Po bolševickém puči nemělo moc lidí odvahu stát opustit a nejspíš by se to mnoha lidem ani nepodařilo. V rozmezí let 1917-1919 se dalo s největším úspěchem emigrovat na území „bílého Ruska.“ Lidé většinou následovaly pohyb protibolševických armád, které se daly na ústup. Cílovými zeměmi bylo Pobaltí a Dálný Východ, mnoho lidí odešlo s německou armádou z Ukrajiny do Polska.

Roku 1920 padl Krym, poslední opora bílého Ruska¹⁴. Tato událost zapříčinila pohyb desetitisíců uprchlíků na francouzských a anglických lodích směrem do Cařihradu, dnešního Istanbulu. V Cařihradě se Rusové na chvíli usadili, vzniklo zde přes 80 kulturních a společenských organizací. Bylo to však pouze dočasné řešení, jelikož turecká vláda utečencům z Ruska příliš nahnutá nebyla, bylo obtížné zajistit potřeby pro tolik lidí na tak malém území. Proto se od konce roku 1920 ruská emigrace přesouvá do Jugoslávie, Bulharska, Československa, Německa, Francie a Habeše. Roku 1924 byl již Cařihrad beze stop ruského emigrantského pohybu.

Pro ty, kterým se útěk před bolševiky nepodařil, už nebyla cesta ven příliš jednoduchá, nýbrž po roce 1920 téměř uzavřená. Jednou z možností byl útěk přes hranice, který se podařil jen pár jednotlivcům. Druhou možností bylo získat „poukazy na služební pobyty“, jejich vydáváním byla bolševická vláda v letech 1921-1923

¹⁴ V občanské válce proti sobě stály dvě strany – bolševická rudá armáda – bojující za nový socialistický stát a bývalý carští důstojníci, kozáci – bílá armáda. Území jednotek bílé armády se nazývalo bílé Rusko.

relativně nakloněná. Návratnost z těchto pracovních pobytů zřejmě nebyla příliš vysoká, proto se s nimi podstatně rychle skoncovalo.

Počátek ruské emigrace tedy směřoval na Západ (a na Dálný Východ). Číslo emigrantů se zde pohybuje kolem jednoho miliónu, jejich cesta vedla do Francie, Belgie, Německa, Británie, Bulharska, Jugoslávie, Polska, Estonska, Finska, Lotyšska a Československa.

Nejčastějšími emigranty byli demokratický a umírněný socialističtí politici, studenti, inženýři, duchovní, řemeslníci, profesori, kozáci a vojáci rozbité Dobrovolnické armády. Výrazným proudem v emigraci byla také vysoká šlechta, generálové a statkáři, jinými slovy „opory monarchismu“, což byla dle pamfletů na emigraci tehdejší sovětské propagandy hlavní část, ze které byla emigrace tvořena.¹⁵

1.3.2 Rusové v Československé republice

V předchozí části této kapitoly, jsme se již dozvěděli, že počáteční vlna ruské emigrace se týkala uprchlíků z Cařihradu. Československá republika na tuto událost reagovala zorganizováním tzv. Ruské pomocné akce. Zpočátku byla Ruská pomocná akce mířená pro hladovějící v Rusku, až později v srpnu roku 1921 československá vláda povolala 800 ruských studentů, kteří se mohli přesunout z Cařihradu do Československé republiky. 7. září V. Girsu, který tuto akci řídil, poslal telegram do Cařihradu, aby bylo tentokrát dopraveno 1000 studentů a 4000 zemědělců. Výsledný počet převezených běženců z Cařihradu činil 1000 studentů a 800 zemědělců. Na další rok v lednu bylo transportováno dalších 1092 lidí.¹⁶

Československá republika byla na příjezd běženců připravená a pomoc poskytla nejen vysokoškolským a středoškolským studentům ale také uprchlíkům „pracujícím duševně jako vědečtí pracovníci, spisovatelé, žurnalisté, umělci apod., kterým měla být poskytována stálá podpora, umožňující jim pokračovati ve své činnosti, a zároveň se předpokládalo, že někteří z nich najdou uplatnění jako středoškolští a vysokoškolští učitelé emigrantské mládeže.“¹⁷ Mezi uprchlíky se nacházeli také ti, co nebyli schopni pracovat a vydělávat peníze, tj. invalidé, nemocní,

¹⁵ PUTNA, Martin C. Rusko mimo Rusko: dějiny a kultura ruské emigrace 1917-1991. Brno: Petrov, 1994, 15-18 s.

¹⁶ VEBER, Václav – Sládek, Zdeněk – Bubeníková Miluša – Harbuřová, Ľubica. Ruská a ukrajinská emigrace v ČSR v letech 1918-1945.. [Sv. 4]/. Václav Veber, Zdeněk Sládek, Miluša Bubeníková, Ľubica Harbuřová, redaktor Václav Veber. Praha: Karolinum, 1996, 130 s.: příl., 10 s., 25 s.

¹⁷ KOPŘIVOVÁ, Anastazie – Střediska ruského emigrantského života v Praze: (1921-1952). Anastazie Kopřivová, 1. vyd. Praha: Národní knihovna ČR, Slovanská knihovna, 2001. 113 s: il., faksim, (Bibliografie Slovanské knihovny) 8 s.,

staří lidé, děti neškolního věku, o které pečoval Československý červený kříž. Zemědělcům práci zajistila Československá zemědělská jednota. Finanční krytí dalších opatření mělo na starost Ministerstvo zahraničních věcí ČSR, za pomoci bank, průmyslových podniků a mecenášů.¹⁸ Do roku 1925 počet uprchlíků v Československé republice činil 25 000, po tomto roku začalo číslo klesat. Příčinnou byla hlavně hospodářská krize v 30. letech, kvůli které byla státní podpora emigrantů silně omezena, avšak ne zcela úplně. Mezi další příčiny, proč uprchlíci odcházeli z ČSR může patřit nedostatek pracovních příležitostí, zhoršující se jejich politické postavení a nejistá politická situace.¹⁹ V tomto období jejich počet mohl činit 10 500, jak se uvádí ve statistice Magerovského v Ročence ČSR, která je doplněna Sládkovými úpravami.²⁰ Druhý nepříznivý dopad pro emigranty z Ruska byla změna zahraniční politiky. Tato změna spočívala ve vstupu Sovětského svazu do Společnosti národů roku 1934 a jeho ovlivňováním vnitřní politiky malých států. Rusové v ČSR na tuto nově vzniklou situaci reagovali nejčastěji odchodem z československé republiky²¹, avšak někteří raději zvolili cestu úplné asimilace a jiní byli k této změně laxní.²² Dále se do složitěho politického postavení emigranti dostaly také roku 1939, kdy došlo podepsání rusko-německého paktu a samozřejmě rok 1941, neboli začátek války mezi Německem a SSSR.²³ V průběhu války měli emigranti obavy z možných represí ze strany SSSR nebo Německa. Ovšem tyto obavy prožíval každý jinak, podle toho, v jakém postavení se nacházel. Rozdílně tyto obavy prožíval někdo, kdo získal nebo nezískal československé občanství, rozdílně je prožívala mladší a starší generace Rusů. Jiné postoje k nim zachovávali ti, kdo pocházeli z čistě ruské rodiny a ti, z rusko-české.²⁴ V roce 1944 proběhla poslední vlna ruských utečenců z ČSR, směrem

¹⁸ Tamtéž

¹⁹ VEBER, Václav – Sládek, Zdeněk – Bubeníková Miluša – Harbuřová, Ľubica. Ruská a ukrajinská emigrace v ČSR v letech 1918-1945.. [Sv. 4]/. Václav Veber, Zdeněk Sládek, Miluša Bubeníková, Ľubica Harbuřová, redaktor Václav Veber. Praha: Karolinum, 1996, 130 s.: příl., 10 s., 78 s.

²⁰ VEBER, Václav – Sládek, Zdeněk – Bubeníková Miluša – Harbuřová, Ľubica. Ruská a ukrajinská emigrace v ČSR v letech 1918-1945.. [Sv. 4]/. Václav Veber, Zdeněk Sládek, Miluša Bubeníková, Ľubica Harbuřová, redaktor Václav Veber. Praha: Karolinum, 1996, 130 s.: příl., 10 s., 58 s.

²¹ Ruští emigranti se přesunovali například na Slovensko, kde zaujímali místa Čechů, kteří odtamtud byli vytlačováni. (Osudy ruské emigrace v Československu)

²² VEBER, Václav – Sládek, Zdeněk – Bubeníková Miluša – Harbuřová, Ľubica. Ruská a ukrajinská emigrace v ČSR v letech 1918-1945.. [Sv. 4]/. Václav Veber, Zdeněk Sládek, Miluša Bubeníková, Ľubica Harbuřová, redaktor Václav Veber. Praha: Karolinum, 1996, 130 s.: příl., 80 s., 25 s.

²³ ANASTASIE, KOPŘIVOVÁ. Osudy ruské emigrace v ČSR po r. 1945. *Paměť a dějiny* [online]. 2015, 2015(02), 27-50 [cit. 2021-03-19], 1 s. ISSN Ústav pro studium totalitních režimů. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1502/027-034.pdf>

²⁴ ANASTASIE, KOPŘIVOVÁ. Osudy ruské emigrace v ČSR po r. 1945. *Paměť a dějiny* [online]. 2015, 2015(02), 27-50 [cit. 2021-03-19], 31 s. ISSN Ústav pro studium totalitních režimů. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1502/027-034.pdf>

na západ. Učinili tak potom, co se dozvídali od osob, které utíkali do Čech před postupující armádou, o reálné situaci v SSSR. „Zprávy to byly drastické a snaha utečenců dostat se co nejdál od sovětské moci byla zoufalá, ale ne všichni těmto zprávám věřili.“²⁵ „Poslední uprchlíci opouštěli Prahu v době, kdy už tu byla nejen Rudá armáda, ale i členové sovětských bezpečnostních složek a začaly se šířit zprávy o zatýkání členů emigrantské komunity.“²⁶ Čechy odmítali opustit emigranti, kteří již považovali ČSR za svůj domov nebo již byli příliš staří. Ti, kteří měli československé občanství také zůstávali, jelikož si mysleli, že jako občanům ČSR, se jim nemůže nic stát a že léta co uplynuly od občanské války už jsou ty tam. Ale jak už dnes víme, opak byl skutečností. „Vítězný Sovětský svaz nic nezapomněl a nikomu nic neprominul.“²⁷ Po osvobození přišlo zatýkání, výslechy a deportace emigrantů jednotkami NKVD²⁸, sovětskou kontrašpionážní organizací Smerš a rozvědkami, které fungovali při velitelstvích postupujících armád.²⁹ Celkem bylo zatčeno 215 osob.³⁰ O spouště emigrantů, kteří byli odvečeni se už nikdy nic nezjistilo. Jako provinění, proč byli ruští emigranti trestáni bylo uváděno například: *(citováno z předávacích dokladů)* „účast v občanské válce, účast v Bílé armádě, sloužil ve Wrangerově armádě, byl poručíkem v Děnikinově armádě, členství v protisovětské organizaci (bez uvedení jejího názvu), spolčování proti sovětské vládě, články v Národních listech a činnost v redakci emigrantských časopisů, protisovětská činnost.“³¹

Za doby východního (nebo také socialistického/sovětského) bloku (1948-1989), byla imigrace do Československa téměř nerealizovatelná. Možností pro přistěhování do ČSR v této době bylo zejména uzavření česko-ruského sňatku. Tuto

²⁵ ANASTASIE, KOPŘIVOVÁ. Osudy ruské emigrace v ČSR po r. 1945. Paměť a dějiny [online]. 2015, 2015(02), 27-50 [cit. 2021-03-19], 32 s. ISSN Ústav pro studium totalitních režimů. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1502/027-034.pdf>

²⁶ POGORIELOVÁ, Bronislava: Pamet emigrantky 1945-1955. JIM, Bratislava (rok neuveden)

²⁷ ANASTASIE, KOPŘIVOVÁ. Osudy ruské emigrace v ČSR po r. 1945. Paměť a dějiny [online]. 2015, 2015(02), 27-50 [cit. 2021-03-19], 3 s. ISSN Ústav pro studium totalitních režimů. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1502/027-034.pdf>

²⁸ Naodnyj komissariat vnutrennich děl, český překlad: Sovětský lidový komisariát vnitřních věcí – státní orgán, který byl určen pro boj s „vnitřním nepřítelem“ (např. bezpečnost, evidence obyvatel, střežení hranic, správa věznic, pracovních táborů atd.)

²⁹ tamtéž

³⁰ ANASTASIE, KOPŘIVOVÁ. Osudy ruské emigrace v ČSR po r. 1945. Paměť a dějiny [online]. 2015, 2015(02), 27-50 [cit. 2021-03-19], 5 s. ISSN Ústav pro studium totalitních režimů. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1502/027-034.pdf>

³¹ ANASTASIE, KOPŘIVOVÁ. Osudy ruské emigrace v ČSR po r. 1945. Paměť a dějiny [online]. 2015, 2015(02), 27-50 [cit. 2021-03-19], 9 s. ISSN Ústav pro studium totalitních režimů. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1502/027-034.pdf>

skutečnost nám hezky nastiňuje například film Kolja z roku 1996.³² „*Rusové, kteří sem přijeli z těchto důvodů, jsou většinou plně integrováni, nicméně jsou mezi sebou názorově hodně odlišní – v pohledu na minulý režim, Sovětský svaz, současné Rusko i budoucnost.*“³³ Migraci v tomto období, můžeme označit za dobrovolnou.

Po roce 1989 v Rusku nastoupil k moci Boris Jelcin a Ruským občanům bylo umožněno volně cestovat, což znamená, že migrace po tomto roce začala být velmi rozmanitá a vedlo k ní mnoho různých důvodů. Karel Sládek uvádí že nejčastější příčiny migrace tohoto období byly z ekonomických a politických, bezpečnostních, etnických a psychologických důvodů.³⁴ Většinu těchto druhů migrace popisují v předešlé kapitole. Dále sem Ruští občané přijížděli za vzděláním či vytvořením alternativního života – „teorie náhradního letiště“. Což znamená, že si movití Rusové mohli dovolit vlastnit na území ČSR firmy a vytvořit si tak podmínky pro tzv. náhradní život.³⁵ Z důvodu etnické diskriminace sem přijížděli například lidé židovského původu, kteří se v této době necítili v Rusku bezpečně.³⁶

1.4 Současná socioekonomická situace v Rusku jako push-pull faktory

1.4.1 Push-pull síly

Nyní když jsme si definovali příčiny a důvody migrace z historického hlediska, stojí před námi otázka: Proč lidé, přesněji občané ruské federace migrují dnes? Tato otázka je základem pro push and pull přístup. Odpověď této oblíbené teorie je značně jednoduchá: Protože migranty z místa, kde žijí něco vypuzuje a do místa kam míří něco přitahuje.³⁷ Push faktory se dají považovat za negativní podmínky kvůli kterým lidé opouštějí zemi. Jsou zejména ekonomické, sociální, enviromentální a demografické. Naopak pull faktory jsou pozitivní/přitažlivé vlastnosti země, do kterých lidé směřují. Můžou spočívat ve více pracovních příležitostech, větší

³² SLÁDEK, Karel. Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiózní variabilita ruských migrantů. Praha: Pavel Mervart, 2010, 29 s.

³³ SLÁDEK, Karel. Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiózní variabilita ruských migrantů. Praha: Pavel Mervart, 2010, 30 s.

³⁴ Tamtéž

³⁵ SLÁDEK, Karel. Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiózní variabilita ruských migrantů. Praha: Pavel Mervart, 2010, 37 s.

³⁶ SLÁDEK, Karel. Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiózní variabilita ruských migrantů. Praha: Pavel Mervart, 2010, 32 s.

³⁷ UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠŤÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTNER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016, 33 s. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant).

dostupnosti přírodních zdrojů, v příznivějším podnebí, lepším zdravotnictvím, politické svobodě apod.³⁸ Douglas J. Bogue usuzoval, že aby došlo k migraci, musí na obou stranách působit přitažlivé a odpudivé síly určité intenzity. Síly těchto intenzit však nemusí být symetrické. Mohou převládat vypuzující prvky, (válka, přírodní katastrofy apod.) kdy jedinec nemá rozmyšlenou cílovou destinaci, svůj cíl zvažuje až za cesty. Nebo mohou více působit přitažlivé faktory, například když jedinec odjede do cizí země za vzděláním, aniž by ho z té jeho něco vypuzovalo.³⁹ Podle Everetta S. Lee kromě negativních push a pozitivních pull faktorů důležitou roli pro uskutečnění migrace hrají překážky a osobní faktory. „*Čím jsou překážky větší, tím výraznější musí být pozitivní faktory v potenciální cílové destinaci a tím více faktorů musí člověka vypuzovat ze zdrojového místa pobytu. Osobní faktory, které jsou též významné, přestože je Lee neoznačuje žádným znaménkem ani číslicí, pak říkají, že někteří lidé potřebují k migraci výraznější podněty než jiní.*“⁴⁰ Osobní faktor spočívá v tom, že někteří jedinci se zkrátka neradi stěhují a někteří na jednom místě nedokážou setrvat. Další situace, které podle Lee můžou ovlivnit podněty k migraci: „*Migrace může být součástí životního cyklu, a proto mohou v určitých společnostech migrovat určité věkové kategorie více než jiné. Odchod do zahraničí může být chápán jako životní úspěch a v daných společnostech na migrační podněty reagují především ctižádostiví lidé. Migrace může být regulována ve zdrojových (cílových) destinacích specifickými zákony, které vytvářejí migrační podmínky jen pro určité kategorie osob. Migraci ovlivňují rodinná pouta, lidé, kteří jsou na potenciálním migrantovi závislí, a zprostředkovaně tudíž i systém sociálního zabezpečení. Migrace je závislá na funkční gramotnosti, k níž patří i znalost jazyků. Migrační toky tudíž ovlivňuje i vzdělávací systém ve zdrojových zemích.*“⁴¹ Everetta Lee dále uvádí co může ovlivnit velikost migrace. Mezi tyto faktory patří diverzita území, mezi kterými migrace probíhá. Dále diverzita lidí, kteří na daném území žijí. Ovlivnit ji také může velikosti migračních

³⁸ Barbara Čerňanská. Encyklopedie migrace. Teorie push-pull vlivů na migraci [online]. 11. 8. 2018. [cit. 19. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.encyclopediaofmigration.org/teorie-push-pull/>

³⁹ UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠTÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016, 33. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant).

⁴⁰ UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠTÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016, 34. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant).

⁴¹ UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠTÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016, 34-35. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant).

překážek, ekonomické změny, čas a pokrok.⁴² Ačkoliv je teorie push-pull značně oblíbená pro svou jednoduchost a schopnost pojmenovat jednotlivé faktory, hrající v oblasti migrace svou roli, není schopna určit jejich konkrétní dopad. „*Nedokáže také vysvětlit, proč je emigrace z některých zemí vyšší než z jiných (v nichž jsou stejné nebo horší podmínky), proč někteří lidé migrují a někteří ne, proč se migranti vrací domů, nebo proč se v jedné zemi vyskytuje zároveň imigrace i emigrace. Model push-pull také předpokládá, že lidé jen pasivně reagují na externí podmínky, a nepočítá s tím, že lidé mají různé cíle, schopnosti, osobnostní rysy, a navíc se často rozhodují pod vlivem rodiny a svého okolí.*“⁴³

1.4.2 Současná socioekonomická situace v Rusku jako push faktor

Abychom pochopili podstatu migrace ruské menšiny, je důležité vyznačit si podmínky života v samotném Rusku. Migrační motivaci ruské populace silně podmiňuje totální krize sociální sféry společnosti Ruské federace, což přináší celý komplex problémů. Většinou můžeme hovořit o nezaměstnanosti, obecně se snižující kvalitě života a rostoucí chudobě. Můžeme si uvést příklad, kdy se v roce 1997 21% ruské populace ocitlo pod hranicí existenčního minima. Od roku 1989 byl zaznamenán ekonomický pokles a sociální problémy. Došlo k nepřetržitému poklesu HDP, průmyslové i zemědělské výroby. Za 10 let se ocitly zhruba na polovině původní úrovně. To stejné potkalo i reálné příjmy obyvatel, na úkor hrstky obyvatel, kteří nabyli obrovského bohatství. Šířila se chudoba, sociální služby nefungovaly a snižovala se kvalita zdravotnictví i vzdělání. Od roku 1999-2008 nastal strmý růst ukazatelů, HDP se začalo zvedat o 5-10 % a s ním i příjmy a nezaměstnanost obyvatelstva. Avšak i v roce 2008 se 18 % Rusů stále nacházelo pod prahem absolutní chudoby. Prohlubování sociálních nerovností ovšem pokračovalo nadále. „*Ščerbakova [2007: 92] upozorňuje, že průměrný příjem nejbohatší desetiny obyvatel bývá v rozvinutých zemích obvykle na šesti – až osminásobku průměrného příjmu nejchudší desetiny, zatímco v Rusku je to patnáctinásobek. S malými přestávkami roste v posledních 20 letech zločinnost – v roce 2006 byla více než dvojnásobná oproti roku*

⁴² UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠTÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016, 35. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant).

⁴³ Barbara Čerňanská. *Ecyklopedie migrace. Teorie push-pull vlivů na migraci* [online]. 11. 8. 2018. [cit. 19. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.encyclopediaofmigration.org/teorie-push-pull/>

1990 a 1,4x větší než v roce 1999 [Ščerbakova 2007: 123].⁴⁴ S nástupem prezidenta Putina nastalo také omezování politických svobod a degradace demokratické politické mládeže [Ardichvili 2009: 222]. Zároveň se zhoršoval zdravotní stav populace a nedostupnost lékařské péče (již plně placené). Gontmacher a Malevová (2008) uvedli procentuální obraz rozvrstvení ruské společnosti podle výše příjmů. 1-2 % populace tvořili bohatí lidé. 15-20 % populace se nacházelo ve střední třídě, která byla schopná si naspořit, brát úvěry, investovat a jezdit na dovolené. 60-65 % obyvatelstva se nacházelo na pomezí střední třídy a chudoby. 15-20 % zažívalo chudobu a boj o živobytí a 6-7 % se nacházelo na sociálním dnu a v beznadějně bídě. „Podle ekonoma Michaila Děljagina [Děljagin 2008] emigrace již nemá charakter boje o přežití jako v 90. letech, po zlepšení ekonomických poměrů však lidé zjišťují, že ruská společnost přesto není k životu. Vládne zvučle byrokracie, policie, soudů a šéfů na pracovištích, zločinnost je všudypřítomná, média lžou a kvalifikovaná práce je chronicky nedocenená.“⁴⁵ Jana Vavřečková a Karolína Dobiášová ve své publikaci mezi push faktory zařazují genderovou diskriminaci, špatnou ekologickou situaci, špatně fungující veřejné služby, korupci a celkově nižší kvalitu života a alkoholismus (zmíněn ruskými ženami).⁴⁶

1.4.3 Pull faktory – proč Česká republika?

Česká republika může být pro Rusy přitažlivá zejména z ekonomického hlediska, dostává se jim lepších nabídek v zaměstnání, lepších investičních možností, mají větší možnosti uplatnění v oboru nebo možnost kariérního růstu. Spousta mladistvých jezdí do České republiky studovat vysokou školu. Pro ruskou populaci je také ČR atraktivní, protože má podobné kulturní prostředí, blízký jazyk, dobrou polohu v rámci Evropy a příjemné klimatické podmínky. Mezi významné pull faktory ČR můžeme zařadit i menší napětí ve společnosti a větší svobodu. Bezpochyby sem patří i dostupnější lékařská péče a lépe fungující veřejné služby.⁴⁷

⁴⁴ JANÍČKO, Michal. Pražští rusové. *NAŠE SPOLEČNOST* [online]. 2012, (2), 3-9 [cit. 2019-12-18]. Dostupné z:

https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c3/a1436/f28/Pra%20c5%be%20c5%a1t%20c3%ad%20Rusov%20c3%a9.pdf

⁴⁵ Tamtéž

⁴⁶ Jana Vavřečková a Karolína Dobiášová. Začlenění ruské komunity do většinové společnosti [online]. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. 2015, 1. vydání [cit. 2019-12-18]. ISBN 978-80-7416-230-5. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_406.pdf

⁴⁷ Jana Vavřečková a Karolína Dobiášová. Začlenění ruské komunity do většinové společnosti [online]. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. 2015, 1. vydání [cit. 2019-12-18]. ISBN 978-80-7416-230-5. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_406.pdf

2 Začleňování ruské minority do české majority

Tato kapitola obsahuje v první řadě informace ohledně časové a finanční problematiky se získáním legálního pobytu v České republice, ale především se zabývá integrací v souvislosti s ruskou menšinou, kterou se budeme zabývat v druhé části. Ve třetí části si uvedeme, jaký může být rozdíl v asimilaci z hlediska ekonomické stability jedince. V poslední části se zaměříme na existující předsudky v české společnosti vůči ruské komunitě.

2.1 Časová a finanční problematika se získáním legálního pobytu v České republice

Občané ruské federace se řadí mezi občany třetích států, přesněji mezi občany třetích zemí s tzv. vízovou povinností. Mohou pobývat na území České republiky na základě krátkodobého a dlouhodobého víza. Aby občan ruské federace mohl v ČR trvale setrvat, musí nejprve zažádat o dlouhodobý pobyt. Povolení k trvalému pobytu získává až po 5 letech přechodného pobytu v ČR. Pokud na území ČR nadále setrvá po dobu dalších 5 let, je mu povoleno zažádat si o české státní občanství.

2.1.1 Dlouhodobé vízum

O dlouhodobé vízum jedinec žádá na zastupitelském úřadě ČR ve státě, jehož je občanem, jenž vydal jeho cestovní doklad, nebo ve státě, kde má povolený dlouhodobý či trvalý pobyt. Tento typ víza se vydává na 90 až 365 dní. Žádost se podává formou vyplněného formuláře, ke kterému předloží zákonem stanovené náležitosti. Je nutné, aby se žádost podávala vždy osobně. Předložené dokumenty musí být úředně ověřené kopie nebo originály, vyhotoveny v českém jazyce nebo přeloženy. Jedinec musí předložit cestovní doklad, fotografii, doklad o zajištění ubytování po dobu pobytu na území, doklad potvrzující účel pobytu a prostředky k pobytu na území. Na požádání může být povinen předložit také výpis z evidence rejstříku trestů a doklad potvrzující splnění požadavků opatření před zavlečením infekčního onemocnění. Pokud je vyřízení žádosti kladné, jedinec je povinen zastupitelskému úřadu ČR před vyznačením víza předložit doklad o cestovním zdravotním pojištění a na požádání doklad o zaplacení pojistného uvedeného na dokladu o cestovním zdravotním pojištění. Potom co zastupitelský úřad ČR přijme podanou žádost o udělení dlouhodobého víza, MV ČR žádost vyřizuje. V průběhu řízení Zastupitelský úřad komunikuje s žadatelem, vyzývá ho k pohovoru, nebo ho vyzve k převzetí víza. Standartní lhůta pro vyřízení žádosti o dlouhodobé vízum je 90 dní ode dne podání žádosti. Ve složitějších případech 120 dní a do 60 dní ve vybraných případech.

Zastupitelský úřad se následně s jedincem spojí a domluví se na termínu pro převzetí víza. Poplatek za řízení o udělení víza činí 2500 Kč.⁴⁸

2.1.2 Dlouhodobý pobyt

Povolení k dlouhodobému pobytu má jedinec oprávnění získat, pokud mu bylo uděleno vízum nad 90 dnů, hodlá zde přechodně pobývat déle než 1 rok a je-li účel pobytu nezměněn (vyskytují se i výjimky např. u modré a zaměstnanecké karty, sloučení rodin a vědců). Účel pobytu může být studium, vědecký výzkum, společné soužití rodiny, rezident jiného členského státu EU, investování, zaměstnanecká karta, modrá karta a karta vnitropodnikově převedeného zaměstnance. Žádost o povolení a prodloužení doby k dlouhodobému pobytu je jedinec povinen podat nejdříve 120 dnů před skončením platnosti dosavadního povolení k dlouhodobému pobytu či dlouhodobého víza a nejpozději v poslední den platnosti víza či povolení k pobytu.⁴⁹

2.1.3 Trvalý pobyt

O trvalý pobyt může jedinec žádat, pokud na území ČR pobývá nepřetržitě minimálně 5 let ke dni podání žádosti. Trvalý pobyt opravňuje jedince k setrvání na území ČR po dobu 10 let. K žádosti o trvalý pobyt musí předložit cestovní doklad, splnění podmínky 5 let nepřetržitého přechodového pobytu, fotografii, doklad o zajištění ubytování a o zajištění prostředků k pobytu, doklad o zkoušce z českého jazyka a na žádost doklad obdobný výpisu z evidence Rejstříku trestů. „*Náležitosti žádosti o povolení k trvalému pobytu nesmí být starší 180 dnů, s výjimkou cestovního dokladu, rodného listu, dokladu prokazujícího požadovanou znalost českého jazyka a fotografie cizince, pokud odpovídá jeho skutečné podobě.*“⁵⁰ Cena za každý provádění úkon činí 2500 Kč + 1000 Kč.⁵¹ Ministerstvo vnitra má poté 120denní lhůtu na posouzení o rozhodnutí žádosti. Získáním trvalého pobytu jedinec nabývá stejných práv a povinností jako občan České republiky. Můžou si zažádat o bezplatnou péči o děti, o vyplácení důchodů nebo jiných sociálních dávek. Na rozdíl od občanů ČR

⁴⁸ Ministerstvo VNITRA České republiky [online]. MVCR: 15.3.2021 [cit. 29.1.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vizum-k-pobytu-nad-90-dnu-dlouhodobem>

⁴⁹ Ministerstvo VNITRA České republiky [online]. MVCR: 15.3.2021 [cit. 14.5.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodobym-pobytem>

⁵⁰ Ministerstvo VNITRA České republiky [online]. MVCR: 15.3.2021 [cit. 19.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-trvalym-pobytem?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

⁵¹ Ministerstvo VNITRA České republiky [online]. MVCR: 30.11.2020 [cit. 19.3.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-poplatky>

nemůžou volit do parlamentu, senátu, zastupitelstev nebo hlavu státu.⁵² Po 5 letech trvalého pobytu si může jedinec zažádat o české státní občanství.⁵³

2.1.4 České státní občanství

Jak jsem již zmínila v přechozí části, pokud chce jedinec získat české občanství, musí mít trvalý pobyt na území ČR po dobu 5 let. Žádost následně podává u krajského úřadu. O žádosti rozhoduje opět Ministerstvo vnitra. Cizinec musí předložit rodný list, pokud uzavřel manželství či registrované partnerství – oddací list či doklad o rozvodu, výpis z evidence trestů, životopis, doklady prokazující jeho pobyt na území ČR a v zahraničí, potvrzení, že nemá v evidenci daní nedoplatky, doklady, které prokazují, že má žadatel finanční prostředky, které slouží k zajištění jeho životních potřeb v ČR, doklad o absolvování zkoušky znalosti z českého jazyka. Také musí disponovat základními znalostmi ústavního systému ČR a orientovat se v kulturně-společenských, zeměpisných a historických reáliích České republiky. Pokud má nebo měl žadatel závislou práci, musí dodat potvrzení o svém zaměstnání, včetně výše příjmu a pracovní smlouvy nebo potvrzení o zaměstnání. Žadatel, který studuje nebo studoval musí dodat potvrzení o studiu či poslední doklady prokazující studium. Aby cizinec získal občanství musí také splňovat další předpoklady. Takovým předpokladem je, aby byl integrován do společnosti České republiky z hlediska rodinného, pracovního a sociálního. Nesmí ohrožovat bezpečnost státu, zároveň ani jeho svrchovanost, územní celistvost, demokratické základy, životy, zdraví nebo majetkové hodnoty. Za udělení státního občanství hradí poplatek ve výši 2000 Kč. Příslušný úřad má 30 dnů pro zaslání žádosti Ministerstvu vnitra, které má následně 180denní lhůtu na rozhodnutí o žádosti. Pokud je žádost vyřízena kladně, žadatel složí státoobčanský slib, při kterém obdrží „Listinu o udělení státního občanství České republiky“. Za dítě přebírá tuto listinu zákonný zástupce.⁵⁴

⁵² IRS Czech. Jak získat trvalý pobyt v ČR? [online]. IRSCZECH: ©2018 [cit. 16.5.2018]. Dostupné z: <https://irsczech.com/ziskat-trvaly-pobyt-cr>

⁵³ Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců (§30- §78) [online]. [cit. 2019-09-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>

⁵⁴ Ministerstvo VNITRA České republiky [online]. MVCR: 1.12.2014 [cit. 14.5.2020]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

2.2 Integrace v souvislosti s ruskou menšinou

Pokud se lidé rozhodnout opustit svou rodnou zemi a začít život v jiné, musí počítat s tím, že bude nezbytné asimilovat se do nového prostředí. Integrace není ovlivněna jen přístupem ze strany minoritní společnosti, ale i přístupem ze strany majoritní společnosti a v neposlední řadě imigrační politikou země.⁵⁵ Česká republika se pro migranty od 90. let stala namísto tranzitní, zemí cílovou. Po roce 1989 se počet cizinců třináctinásobně zvýšil. Česká republika si byla vědoma, že musí vytvořit účinný integrační systém, aby nedošlo k problémům v soužití s obyvateli ČR. Vláda ČR se integrační problematikou každoročně zabývá již od 90. let a podařilo se jí dosáhnout pokroku v řadě oblastí souvisejících s integrací. V odvětví politiky integrace cizinců, zaznamenává Česká republika také mnoho úspěchů.⁵⁶

Průběh integrace silně ovlivňuje motiv migrace a počáteční existenciální a sociální postavení migrantů v cílové zemi. Tyto faktory se spolupodílí na celkové psychologické zátěži a migračním stresu. Jinou psychickou zátěž bude mít migrant, který svůj důvod k migraci interpretuje jako nucený, s malým finančním zajištěním a migrant, který se rozhodl dobrovolně emigrovat, s jistým finančním zázemím a možnostmi si vše lépe promyslet a připravit se na nové podmínky. Ovšem i takový migrant reaguje na vystavení vůči sociálním tlakům individuálně, dle svého vlastního psychologického prahu.⁵⁷

Proces adaptace bývá obzvlášť náročný pro děti migrantů, kteří přijeli do země bez vlastní volby. Děti migrantů mohou zažít kulturní šok a vnitřní stres, pokud se situací nezvládnou zdařile vyrovnat. Děti migrantů většinou vůbec neumí česky, proto pro ně může být například nástup do školy velice zátěžovou situací. Postupem času mohou děti migrantů projít jistou akulturací, po které se od jisté chvíle považují za Čechy. Adolescence u těchto dětí má komplikovanější průběh než u jejich vrstevníků z majoritní společnosti. Může dojít k druhotné individualizaci a úplné asimilaci při souběžné opouštění původní kulturní identity.⁵⁸

⁵⁵ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]. Praha: Portál, 2001, 74 s.

⁵⁶ Ministerstvo VNITRA České republiky. Aktualizovaná „Koncepte integrace cizinců – Ve vzájemném respektu“ a Postup při realizaci aktualizované Koncepte integrace cizinců v roce 2016 [online]. MVCR: 28.12.2015 [cit. 19.3.2021]. Dostupné z: file:///C:/Users/simon/Downloads/KIC_2016_a_Postup_pri_realizaci_KIC-2016_-_usnešení_vlady_c_26-2016.pdf

⁵⁷ SLÁDEK, Karel. Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiozní variabilita ruských migrantů. Praha: Pavel Mervart, 2010, 50 s.

⁵⁸ SLÁDEK, Karel. Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiozní variabilita ruských migrantů. Praha: Pavel Mervart, 2010, 54 s.

Ruská menšina jako taková se v České republice často vyznačuje svou uzavřeností vůči majoritní společnosti. Příčinnou může být nedostatečná znalost českého jazyka, která je pro integrační proces prvořadá. Určujícím faktorem pro tento nedostatek může být nedostatečné množství kontaktů s českými občany v rámci zaměstnání, vzdělávání či podnikání. Kontakt s ruskou komunitou většinou preferují ženy v domácnosti, důchodkyně, děti, které v ČR navštěvují ruskou školu a zaměstnanci, kteří pracují v kolektivu cizinců. I jedinci ruské menšiny, kteří se nenacházejí ve společnosti ruské komunity, rádi využívají ruské obchody, restaurace, navštěvují ruské kulturní akce, ruské půjčovny knih a filmů apod.⁵⁹ Jako příklad výraznější separace ruské menšiny si můžeme uvést situaci v Karlových Varech. Zde se Rusové často vyčleňují z majoritní společnosti ve sféře ekonomické aktivity, sociálních kontaktů a v prostorovém rozmístění bydlišť. V tomto případě dezintegračního chování menšiny můžeme vycházet z historického faktu, že toto lázeňské město vždy bylo a nadále zůstává „ruským ostrovem“. Navzdory své uzavřenosti, je ruská menšina se životem v České republice spíše spokojená. Většina nemá s občany Česka negativní zkušenosti a popisují své vztahy s Čechy jako uspokojivé, přesto se stýkají převážně mezi sebou, v rámci své společenské vrstvy.⁶⁰

Pro značnou část ruské menšiny jsou vztahy s českými občany důležité zejména v počátcích jejich pobytu v ČR. Pomáhají jim například v rámci zlepšování českého jazyka či adaptace v novém prostředí. V České republice jsou taktéž zřízené organizace, které jsou zaměřené na oblast rozvoje vztahů mezi českými občany a občany ruské federace. Mezi tyto organizace patří například Spolek Česko – ruská společnost, z.s., Mládežnické sdružení ARTEK a Asociace ruských společností⁶¹ nebo cíc centrum pro integraci cizinců.

2.3 Rozdíly integrace s ohledem na to, v jaké vrstvě se nachází

Karel Sládek ve své knize upozorňuje na fakt, že někteří z movitějších Rusů, kteří zde již žijí přes deset let, nemají zájem o to, naučit se mluvit česky. Důvodem je, že *„jazyk cílové země zřejmě nepotřebují k získání sociálního statusu, který svoji adaptační strategii sledují, zároveň dochází k jasné volbě statické stabilizace a vnitřní*

⁵⁹ Jana Vavřečková a Karolína Dobiášová. Začlenění ruské komunity do většinové společnosti [online]. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. 2015, 1. vydání [cit. 2019-12-18]. ISBN 978-80-7416-230-5. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_406.pdf

⁶⁰ ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]. Praha: Portál, 2001, 57 s.

⁶¹ Migrationonline.cz. Instituce a organizace v ČR. Dostupné z: <https://migrationonline.cz/cz/uzitecne-zdroje/institutions-and-organizations-in-cze-3>

ochrany původní země, kterou vzhledem k ekonomické zajištěnosti mohou držet izolovanou od identity převládajícího etnika.“⁶² Tato část ruské menšiny žije uzavřeně a izolovaně od majoritní společnosti. Žijí vlastní subkulturou, což se jim daří zejména díky informační propojenosti – pomocí veškerých médií. To jim poskytuje možnost mentálně žít nadále ve svojí původní zemi. „*Ve svých firmách zaměstnávají pouze ruské migranty, stýkají se jen mezi sebou na různých akcích. Vytváří si vlastní imaginární svět se specifickou subkulturou, která vzniká díky informačním technologiím a globální informační propojenosti. Vůči majoritní skupině jsou lhostejní a díky svému ekonomickému zázemí a vlivu nemají žádný problém s místními imigračními úřady.*“⁶³ Ovšem v žádném případě, tuto izolovanost vůči majoritní společnosti nejde generalizovat na všechny ekonomicky stabilní ruské skupiny. Tatjana Šišková uvádí, že „ponoření se“ do majoritní populace nastává spíše u nižších, méně majetných a nepodnikatelských vrstev. Jelikož jedinci z této skupiny se musí snažit získat zaměstnání, zapojit se do smíšeného pracovního kolektivu a k tomu se potřebují naučit český jazyk, jelikož této znalosti budou i nadále trvale využívat.⁶⁴

⁶² SLÁDEK, Karel. Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiozní variabilita ruských migrantů. Praha: Pavel Mervart, 2010, 52 s.

⁶³ Tamtéž

⁶⁴ ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]. Praha: Portál, 2001, 78 s.

2.4 Předsudky vůči ruské komunitě

Pohled na ruskou komunitu je skrz generace dodnes ovlivňován historickými zkušenostmi. Významnou roli pro utvoření si negativního postoje vůči Rusům mohl vpád sovětských vojsk do Československa v srpnu roku 1968 a následná normalizace. Československo se ocitlo pod silným vlivem SSSR, tudíž byl pro Čechy a Slováky styk s něčím ruským na denním pořádku. „*Generace rodičů dnešních dětí si uvědomovala, jak zhoubný byl vliv Sovětské totalitní mocnosti na státy socialistického bloku, jak násilné bylo vnucování sovětského vzoru a jak byl celkový obraz Sovětského svazu, tak, jak byl prezentován klamný.*“⁶⁵ Mezi příslušníky těchto generací, se stále můžeme setkat s lidmi, kteří o nynější ruské komunitě stále smýšlejí jako o někdejších okupantech a přirozeně je tak nemají v přílišné lásce.

Další historickou událostí, která udává negativní vztah Čechů vůči Rusům byla sametová revoluce a pád komunistického režimu roku 1989. Po sledu událostí tohoto převratného roku, se česká společnost chtěla zbavit veškerého ruského vlivu, který na ně doposud působil. „*Byl zvolen extrémní přístup: skoro úplně zmizela ruština ze škol a české podniky z ruského trhu. Lidé dali od všeho, co Rusko připomínalo, ruce pryč a v tomto smyslu vychovávali své děti. I dnes se stává, že někteří rodiče zrazují své potomky od studia ruštiny.*“⁶⁶

Pokud se podíváme na dnešní vztah k Rusku očima mladších generací českých občanů, již ho nepokládají za zemi, která by si nás mohla podmanit či jakýmkoliv způsobem ohrozit. Starší generace vůči tomuto přesvědčení takovou důvěru přirozeně nemá. Dnes Češi vidí Rusko především jako obchodního partnera zejména pro oblast dodávání ropy a zemního plynu. I přes rozpad Sovětského svazu, který je Rusy vnímán jako trauma, jelikož jádro jejich ruské hrdosti se zakládalo na velikosti země, si Rusko u Čechů jistým způsobem dochovalo statut velmoci, ačkoliv spíše v historickém smyslu.⁶⁷

⁶⁵ PEŠKOVÁ, Michaela. Jsem imigrant: Ja – immigrant: imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice. Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006, 35s.

⁶⁶ PEŠKOVÁ, Michaela. Jsem imigrant: Ja – immigrant: imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice. Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006, 36s.

⁶⁷ PEŠKOVÁ, Michaela. Jsem imigrant: Ja – immigrant: imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice. Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006, 37s.

3 Praktická část

3.1 Cíle výzkumného šetření

Cílem bakalářské práce je „porozumět situaci tak, jak jí rozumějí sami aktéři“, v této práci jsou aktéry Rusové, kteří se rozhodli pro život v České republice a zjišťovanou realití jsou různé aspekty, které s jejich životem v ČR souvisí. „*Toto hledisko je důležité především v kvalitativním výzkumu a Bryman (1998) jej nazývá "pohled z perspektivy subjektu", což značí popis všedních detailů každodenní reality, chápání chování a významu v sociálním kontextu, důraz na čas a proces.*“⁶⁸ S informanty jsem vedla hloubkové polostrukturované rozhovory s otázkami zjišťující informace o začátku cesty dotazovaných, aktuálních postojích, a nicméně také o jejich plánech do budoucna. „*Prostřednictvím hloubkového rozhovoru jsou tedy zkoumáni členové určitého prostředí, určité specifické sociální skupiny s cílem získat stejné pochopení jednání událostí, jakým disponují členové další skupiny.*“⁶⁹

Cílem rozhovoru bylo tedy zjistit odpovědi na otázku motivace příjezdu do České republiky a jaké měli očekávání, pokud nějaké měli, od života v Česku. Jak obtížné pro ně bylo, naučit se český jazyk, jakým způsobem se ho učili a zda považují jeho ovládnutí za důležitý krok k integraci. Další podskupina otázek se týkala hlavně vztahů informantů k českým občanům a jestli se sami cítí být do české společnosti integrováni. Dále jsem směřovala k otázkám zřetele na národnost partnera při jeho výběru, zachování si ruských tradic a jazyka při založení rodiny v České republice a jestli si v průběhu pobytu v ČR získali vztah i k českým svátkům a tradicím. Zajímala jsem se také jestli se setkali v Česku s negativitou, či až diskriminací od českých občanů vzhledem k naší společné historické minulosti. Také jsem se ptala na to, zda vnímají nějaké stěžejní rozdíly mezi životem v České republice a Ruské federaci. Rozhovor jsem ukončila otázkou, zda se do budoucna chystají v České republice zůstat a jestli by měli zájem o získání českého občanství.

Rámec zjišťovaných dat spadá pod jednu výzkumnou otázku:

Jak se Rusové přizpůsobují životu v České republice?

⁶⁸ ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. s 18, Vyd. 2. Praha: Portál, 2014.

⁶⁹ ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. s 159, Vyd. 2. Praha: Portál, 2014.

3.2 Výběr výzkumné metody

Pro své téma jsem si zvolila kvalitativní výzkum. Kvalitativní výzkum se charakterizuje subjektivitou badatele, která „je vnímána jako přínos pro pochopení skutečnosti, čímž je uznána náročnost a přínos myšlení.“ „Další charakteristikou kvalitativního výzkumu je dialogičnost. Badatel se nejprve ponoří do studované reality, do životů zkoumaných subjektů, a tak získá hluboké pochopení studovaného jevu. Posléze provede analýzu a interpretaci dat a napíše výzkumnou zprávu, jež je syntézou zkušenosti a teorie. Finální podoba teorie tak získává dialogickou podobu, neboť zahrnuje mnoho hlasů: pohled badatele a účastníků výzkumu. Teorie je postavena na původních interpretacích a sděluje tak, co je za těmito sdělenými interpretacemi skryto.“⁷⁰ V kvalitativním výzkumu se příliš nepoužívají standardizované metody získávání dat. „Hlavním instrumentem je výzkumník sám. Typy dat v kvalitativním výzkumu zahrnují přepisy terénních poznámek z pozorování a rozhovorů, fotografie, audio-a videozáznamy, deníky, osobní komentáře, poznámky, úřední dokumenty, úryvky z knih a všechno to, co nám přibližuje všední život zkoumaných lidí.“⁷¹ Tento postup jsem si vybrala, protože se domnívám, že odpovědi na otázku života ruské menšiny nejsou příliš vhodné ke zobecňování, což u výsledků kvalitativního výzkumu zpravidla není možné. „Jsou platné právě jen pro vzorek, na kterém byla data získána. Při psaní práce by na to neměli výzkumníci v žádném případě zapomínat a měli by se vyvarovat výroků, které zobecňují uvedená tvrzení.“⁷² „Podstatou kvalitativního výzkumu je do široka rozprostřený sběr dat bez toho, že by na počátku byly stanoveny základní proměnné. Stejně tak nejsou předem stanoveny hypotézy a výzkumný projekt není závislý na teorii, kterou již předtím někdo vybudoval.“ Na rozdíl od deduktivní logiky kvantitativního výzkumu, je u kvalitativního výzkumu logika induktivní, „teprve po nasbírání dostatečného množství dat začíná výzkumník pátrat po pravidelnostech, které se v těchto datech vyskytují, formuluje předběžné závěry a hledá pro ně další oporu v datech.“⁷³ Kvalitativní data jsem sbírala pomocí polostrukturovaných rozhovorů s informanty. Měla jsem předpřipravené otázky, ale když se nabídla otázka k doplnění komplexnosti

⁷⁰ ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. s 21. Praha: Portál, 2007.

⁷¹ HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. s. 52, Praha: Portál, 2005.

⁷² ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. s 25. Praha: Portál, 2007.

⁷³ ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. s 24. Praha: Portál, 2007.

informací, zabrousili jsme i mimo oblast dané otázky. Výzkumnou strategií jsou případové studie, pro něž je metoda sběru dat pomocí polostrukturovaných rozhovorů ideální, jelikož díky nim získáme „hlubší vhled do subjektivního světa daného jedince.“⁷⁴ Smyslem případové studie je podrobné zkoumání a porozumění zkoumaných případů v jejich přirozeném kontextu.

3.3 Výběr výzkumného vzorku

K výběru výzkumného vzorku jsem použila metodu sněhové koule. „V kvalitativním výzkumu existuje obecně přijímané pravidlo (odvozené z metodologie zakotvené teorie) graduální konstrukce vzorku. To znamená, že vzorek není vytvořen v jednom momentě, nýbrž je v souladu s cirkulární logikou v průběhu sběru dat a jejich analýzy stále rozšiřován a redefinován.“ Vzhledem k tomu, že výzkumný vzorek potřebný k této práci, nemůže být konstruován náhodně, nýbrž teoreticky, jsem si zvolila metodu sněhové koule (*respondenty, které jsme již získali, žádáme o kontakty na další lidi, které znají a mohli by odpovídat našim kritériím. Tito lidé nás potom odkazují na další respondenty*), která mi umožnila získávat nové informanty, potřebné k mému výzkumu.⁷⁵ Výzkumný vzorek se skládá z pěti mužů a dvou žen. Převaha mužů ve výzkumu byla způsobena tím, že většina mnou oslovených žen se výzkumu účastnit nechtěla. Informanty jsem kontaktovala pomocí sociální sítě facebook nebo telefonátem. Po ujasnění si okolností, jsem dala kontaktovaným na výběr, jestli preferují osobní setkání nebo by jim bylo příjemnější rozhovor provést pomocí hovoru přes k tomu určenou sociální síť, především z důvodu probíhající pandemie SARS-CoV-2. Většina kontaktů preferovala osobní setkání, jen jeden rozhovor se uskutečnil pomocí hovoru na messengeru. U všech rozhovorů jsem informanty seznámila se záměrem práce a požádala je o souhlas k nahráváním rozhovorů. Upozornila jsem je taktéž, že informace z rozhovorů budou předkládány anonymně.

Případová studie 1 – bratři, 24 a 21 let, oba již pracující.

Případová studie 2 – muž, 23 let, pracující.

Případová studie 3 – muž, 20 let, student.

Případová studie 4 – žena, 45 let, pracující.

Případová studie 5 – muž, 23 student, pracující,

⁷⁴ ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. s 184. Praha: Portál, 2007.

⁷⁵ ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. s 72. Praha: Portál, 2007.

Případová studie 6 – žena, 25 let, studentka, pracující.

Nyní následuje 6 případových studií, ve kterých popíšu příběhy jednotlivých informantů, do kterých jsem zakomponovala jejich vlastní odpovědi pro zachování autenticity. V důsledku toho se zde setkáváme i s nespisovnou češtinou. Do první případové studie jsem zahrнула dva bratry, z důvodu podobných odpovědí.

4 Osobní případová studie

4.1 Případová studie 1

Informanti 1 a 2 žijí v Česku již 12 let. Do České republiky přicestovali jako dvanáctiletý a devítiletý chlapci společně s rodiči „*Rodiče se rozhodli pro příjezd do České republiky pravděpodobně pro jiné možnosti. Třeba možnosti v tom poskytnout mě i bráchovi lepší možnosti vzdělání, než kterého by se nám dostalo v Rusku. Českou republiku zvolili čirou náhodou. Rodičům přišla turistická víza, zajeli sem a líbilo se jim tady. V úvaze byla ještě Austrálie, ale Česká republika vyšla jako takové lepší východisko, protože je to blíž k Rusku a ten jazyk je taky podobný.*“ (Informant 1) Jelikož se informant 1 o cestě do ČR dozvěděl až po cestě, žádná očekávání neměl. „*Spíš mě trápilo, že jsem přišel o všechny svoje kamarády.*“ (Informant 1) Jeho devítiletý bratr tenkrát emigraci nijak zřetelněji neprožíval a očekávání také neměl.

V době, kdy oba bratři začali chodit do školy nerozuměli českému jazyku, ani nebyli schopni česky mluvit. „*Když jsem přišel do školy, zakázali mi mluvit rusky, bylo to obtížné, ale po třech měsících jsem se naučil mluvit. Byla to zajímavá cesta, učil jsem se pomocí knížek, čtení, odposlouchávání. Hrozně moc jsem musel poslouchat a pak trošku mluvit, abych si udělal nějaký kamarády. Nebral jsem to jako obtíže, bral jsem to, jakože musím, děj se, co děj, jinak se nezařadím.*“ (Informant 1) Informant 2 to za obtíže vůbec nepokládal, sám se češtinu vůbec neučil a mluvit se naučil hlavně díky škole, učitelům a kamarádům. „*Nejdřív jsme se bavili, dá se říct mimikou.*“ (Informant 2) Doma s rodiči se oba informanti baví rusky, jelikož je to pro ně přirozenější a jejich rodiče češtinu na komunikativní úrovni příliš dobře neovládají, spolu se sourozenci se baví jak v českém, tak i v ruském jazyce. „*To máme takový mix.*“ (Informant 1) O ovládnutí češtiny se dále Informant 1 vyjádřil jako o nástroji, který pomůže ohledně zjednodušení veškerých záležitostí, se kterými se člověk musí potýkat. „*Integrace pak probíhá v mnohem lepším světle, že i lidi tě berou, protože jinak bys musel vyhledávat určitou skupinu lidí s kterými se dorozumíš, ale takhle pomocí češtiny se dorozumíš s každým. Je to důležité, ale pokud nechceš vyhledávat lidi se kterými se bavíš rusky.*“

Ale ta čeština je fakt důležitá pro integraci.“ (Informant 1) Jeho bratr taktéž považuje češtinu za důležitý krok směrem k integraci, ale zároveň tvrdí, že se dá domluvit i jinými jazyky. *„Jestli někdo umí víc angličtinu, tak se může domluvit anglicky.“* (Informant 2)

Oba informanti si za dobu strávenou v Česku vybudovali k jejím občanům pozitivní vztah. Jako rozdíl mezi českou a ruskou mentalitou Informant 1 uvedl, že Češi jsou více flegmatictí a věci neřeší tolik jako Rusové. *„Díky tomu je tady větší klid, v Rusku jsou lidé více extrémnější.“* (Informant 1) Informant 2 na druhou stranu mezi českou a ruskou mentalitou žádný rozdíl nevnímá. Do společnosti cítí být oba integrovaní. *„Většina lidí tipuje, že jsem odněkud z Ostravy, takže v podstatě ano, pokud jim neřeknu, že jsem z Východu, tak je to v pořádku. A když na to přišli, tak mi češtinu vychvalovali.“* (Informant 1) Jelikož Informant 1 strávil první polovinu života v Rusku a druhou v Česku, je pro něj těžké vnímat svoji národní identitu. *„Já si přeci jen připadám takovým cizincem, ale mám takové to české přemýšlení, dalo by se říct, taková ta česká výchova. Ale ten začátek je prostě ruský, takže já tohle nedokážu moc povědět. Tak půl na půl. Ať jsem v Rusku nebo v Česku znám jako cizinec svou řečí, i svou stavbou vět. V Rusku mi říkají Čech.“* (Informant 1) Jeho mladší bratr se na druhou stranu vždy cítil být hlavně Rusem. Kontakty s česky nebo rusky mluvící komunitou ani jeden z informantů neupřednostňuje. *„Občas když se bavím rusky, musím přemýšlet nad smyslem nějakých slov, protože jak jsem tady od mala, tak jsem to částečně zapomněl a v češtině mám to samé, takže to nedokážu říct, je to padesát na padesát. Kontakty s jednou nebo druhou skupinou neupřednostňuju.“* (Informant 1)

Rozdíl nedělají, co se týče národnosti, ani při výběru partnera. *„Tohle tam roli nehraje, roli tam hraje ten pud lásky. Kdybych měl chodit s Italkou, tak budu chodit s Italkou. To je o lásce a vnitřním porozumění toho člověka, protože hloupí lidi jsou všude a na tomhle nezáleží.“* (Informant 1) Informant 1 žije ve vztahu s českou partnerkou a v případě založení rodiny by v rodině rád zachoval alespoň některé tradice. *„Nejsem moc člověk přes tradice, ale jako třeba menší svátky... něco málo, aby v tom nebyl moc velký guláš. Dárky bych dával dvakrát, protože my je dáváme na Nový rok a určitě bych protlačil den mužů, který máme v Rusku, je před svátkem žen, tak abych nepřišel o nějaký dárečky. Co se týče jazyku, byl bych rád, kdyby uměli oba dva.“* (Informant 1) Informant 2 by stoprocentně zachoval jak svátky a tradice, tak jazyk. V současnosti jsou informantovi 1 blíže české svátky než ty ruské. *„Slavím české i ruské svátky, ale ruské slavím už čistě symbolicky, jakože je svátek, ale není to*

oslava a u českých svátků dodržuji i české tradice.“ (Informant 1) Informant 2 žádný z českých svátků neslaví a zachovává si jen ruské.

S diskriminací se v České republice Informant 1 setkal, dle jeho slov jen „*formou vtipu*“. Ačkoliv se vždycky jednalo „*srandu*“ a slovní narážky, informantovi to bylo nepříjemné. S narážkami se potýkal ve všech dosavadních oblastech, na základní a střední škole v práci, i na hokeji, který byl jeho koníčkem. Jeho mladší bratr má podobné zkušenosti. Taky se s narážkami a „*srandičkami*“ vůči jeho národnosti setkával a stále setkává, ale vůbec se ho to nedotýká, ani to nevnímá jako něco, co by mu mělo být nepříjemné. „*Já jsem rád, že jsem z Ruska, jsem hrdý Rus.*“ (Informant 2)

Stěžejními rozdíly mezi Českem a Ruskem jsou z pohledu Informanta 1 lepší možnosti v určitých oblastech, které souvisí s rozlohou České republiky. „*Přeci jen, jak je to tady v Evropě, tak všechno je více globalizované a je tady více možností, třeba i v tom obchodu. Když člověk přijde může nakoupit v jakýmkoliv nákupním centru a nemusí kvůli tomu jezdit do dalšího města. Aspoň v 85 %. v Rusku je to jiný, nedokážu to vysvětlit, takové ty služby, všechno je to takové v Česku líp přístupnější, protože je to v malé zemičce. Tam jedeš jednu hodinu abys nakoupil věci, tady jsi za jednu hodinu v Praze, kde nakoupíš úplně všechno. A hlavně to doručení přes e-shopy máš do druhého dne, kdežto v Rusku ti to trvá třeba občas i měsíc. V tomhle je to lepší, i v těch možnostech dopravy, je to tady úplně úžasné. Tady je úplně skvělá doprava ve srovnání s ostatními regiony Ruska, když pomíneme Moskvu.*“ Avšak ani Rusko nezůstává bez určitých výhod. „*Každé má něco, v Rusku je lepší příroda kde na padesát kilometrů nepotkáš ani živáčka, to se tady nestane, když tady máš, co každých patnáct kilometrů vesnici, v tomhle je to třeba jiný, člověk se tam díky té ploše cítí víc svobodnější, že má více prostoru.*“ Informant 2 žádné stěžejní rozdíly nevnímá. „*Je to dost stejný*“. (Informant 2) I přes některé výhody už dnes Informant 1 nevěří tomu, že by se do Ruska někdy vrátil. „*Jelikož by se mi ani moc nechtělo, protože mi více vyhovuje ten evropský styl života. Rusové jsou skvělý, ale nechce se mi jezdit pořád 5 hodin autem abych se někam dostal. Nevím, jestli zůstat, ani jestli bych se vrátil. Každopádně to bude záležet od kariéry a od budoucího stylu života, takže je možný že bych zůstal, ale je taky možný, že bych v něčem vykvetl a jel bych pracovat do zahraničí jinam. Necítím se fixovaný ani na jednu zemi.*“ Občanství získat informant plánuje. „*Protože je to rozhodně výhodné vůči cestování kamkoliv, i vůči těm obchodním možnostem, pracovním záležitostem, bylo by to mnohem jednodušší. Takže určitě nad tím uvažuju*

už asi dva roky. Když mám české vzdělání, tak bych nemusel ani dělat žádné zkoušky.“ Jeho mladší bratr by se později do Ruska vrátit chtěl, ale mezitím by chtěl poznat ještě jiné státy, například Švédsko. O českém občanství by uvažoval hlavně kvůli výhodám v přístupnějším cestování.

4.2 Případová studie 2

Informant 3 přijel do České republiky se svými rodiči, ještě jako dítě. *„V Česku žiju už poměrně dlouhou dobu. Teď si přesně nevzpomínám, ale už je to přes 10 let, jsem tady vlastně co si pamatuju, od svých 6 let. Chodil jsem na první stupeň, druhý stupeň, v podstatě jsem tady v Čechách prožil celý svůj život, od malička.“* Podle slov informanta, důvodem migrace rodičů byla vidina lepší budoucnosti, například co se týče vzdělání pro jejich syna. *„Protože přece jen, je to Evropa, a ne Rusko, a to evropský vzdělávání, když to takhle řeknu.“* Česko si zvolili právě kvůli tomu, že je to střed Evropy, a protože se tady rodičům informanta po předchozí zkušenosti líbilo. Informant 3 neměl žádné znalosti českého jazyka a s tím také souviselo jeho očekávání od života v ČR. *„Moje první očekávání bylo, a modlil jsem se snad co si pamatuji, aby mi rozuměli, ale měl jsem takové štěstí, že v první třídě jsem měl zlatou paní učitelku, která uměla dobře rusky a ta mi v podstatě pomáhala.“*

Česky se Informant 3 naučil pomocí doučování od jeho třídní učitelky na základní škole. Vzhledem k jeho tehdejšímu věku neměl s naučením se jazyka příliš velké obtíže. *„Potom se člověk naučí pár slov, najde si kamarády a už to jde samo. Obtížný, no, když je dítě ještě malý, tak všechno do sebe vstřebává jako houba. Co si tak pamatuju, tak mi to šlo poměrně dobře.“* Schopnost naučit se a ovládat český jazyk Informant 3 pokládá za povinnost cizince, který chce žít v České republice. *„To je samozřejmostí, bez toho se člověk nedomluví.“*

Informant 3 si vybudoval k Českým občanům velice dobrý vztah. *„Mám dobrý zkušenosti, kolikrát mi pomohli, nehledě na to, že jsem Rus. Když jsem začínal si hledat práci, tak mi taky pomohli zapadnout do skupiny, nebyl jsem někde bokem vyčleněný.“* Rozdíly mezi českou a ruskou mentalitou vidí v povaze, výchově i v názorech. Uvedl příklad z oblasti manželství. *„Například v tom, že české ženy více čekají na manžela. Když se pohádají, musí usínat spolu. Manžel samozřejmě musí vydělávat. Málo kdy ženský pracujou, a proto musí chlap mít dostatečný příjem, aby uspokojil ženské nákupní potřeby.“* Informant 3 se cítí integrovaný, i přesto, že se potýkal s diskriminací a negativitou, ale naopak i s uznáním. *„Když se najdou takový lidi, co zjistí podle mého přízvuku, že jsem jiné národnosti, že jsem přímo Rus, tak samozřejmě*

některý narážej, některý obdivují, ale většinou v mém případě se cítím, že jsem integrovaný, akorát mě strašně moc mrzí, že všechno házou pod jeden štus.“ Vzhledem k tomu, že informant 3 prožil většinu života v Česku, jeho národní identitu jako takovou nedokáže příliš určitě specifikovat. „No jak kdy. Všichni se mě ptají, jakým jazykem přemýšlím. Já odpovídám tím, že nejdřív si to řeknu v hlavě rusky a potom si to přeložím, je to trošičku komplikovanější, hlava se ze začátku vařila.“ Kontakty s rusky nebo česky mluvící komunitou neupřednostňuje. „Všichni jsme si rovni a všichni jsme lidi.“

Informant 3 žije v manželství s Češkou, tudíž mu při výběru partnerky nezáleží, jestli má partnerka ruskou nebo českou národnost. V současné době s manželkou očekávají potomka. Informant 3 považuje za samozřejmost, aby se dítě naučilo jak ruskému, tak českému jazyku. „Čím víc jazyků, tím líp.“ U tradic je tomu tak stejně, ve své rodině hodlá zachovat české i ruské tradice, jak je tomu u nich zvykem doposud. „Ano, mám vztah jak k českým, tak i k ruským svátkům, snažíme se je slavit všechny. Taky to pak dopadá (smích).“

Jak už jsem zmínila výše, Informant 3 se setkal, a doteď se setkává s negativitou vůči své ruské národnosti. „Mám s tím své zkušenosti. Když přijdu do práce, tak ty lidi, který jsou starší a zažili tu dobu SSSR, tak si to pamatujou. Tak pak samozřejmě mají takový narážky no, ať táhnu zpátky do Ruska, že sem nepatřím. Když jsem byl menším tak nic takového nebylo, ve škole naopak mě všichni obdivovali.“

Jako stěžejní rozdíl mezi Ruskem a Českem uvádí Informant 3 otázku vyspělosti města a vesnice. „Že my máme v Rusku vesnice, kde ještě doteď v dnešní době není elektřina a tady jsem se snad s tím ještě nesetkal, jedině s těma, který za to nezaplatili.“ V Česku ho zaujalo také české jídlo. „Přece jen knedlíčky, rohlíčky, tohle v Rusku není. A z Ruska mi chybí boršč a takový ty národní jídla, což bohužel se moje manželka ještě nenaučila.“ Do budoucna chce Informant 3 s rodinou zůstat ještě nějakou dobu v České republice, ale v budoucnu se plánují přemístit do Ameriky. České občanství již získal, výhodu vidí v tom, že nepotřebuje víza do většiny zemí.

4.3 Případová studie 3

Informant 4 žije v Česku přes 2 roky. Do Česka přijel studovat na univerzitě obor IT. Českou republiku si vybral hlavně kvůli tomu, že má zde k dispozici bezplatné studium a také kvůli tomu, že čeština je podobná ruštině. „Tak jsem slyšel na začátku.“ Od života v České republice měl velká očekávání. „Dokonce by se dalo říct, že jsem měl růžové brýle. Nevím do konce, co přesně, ale něco jsem si představoval, že něco

bude mnohem líp jak v Petrohradu.“ Podle Informanta 4 jeho nenaplněné očekávání spočívá v tom, že Petrohrad je „*opravdu nádherné město.*“ Domnívá se, že kdyby byl z nějakého obyčejnějšího města, možná by nebyl tak zklamaný. „*Ale to záleží jen na mě, na mých vlastních představách. Není to jen o Česku, ale celkově o Evropě. U nás je taková věc, že hodně lidí myslí o Evropě jako o něčem úžasném, ale je to takové obyčejné. Prostě některé věci se mi nelíbí.*“

Informant 4 se po příjezdu do ČR naučil českému jazyku rokem stráveným na jazykovce UJOP. „*Vůbec to nebylo obtížné, bylo to jednoduché a možná kvůli tomu já nemluví, jak bych chtěl. Mám přístup, že potřebuju se učit, ale trochu mi to nejde. Vím, že musím se snažit nějak víc... Ale v hlavě mám hodně problémů s tím, že pořád hledám nějaké slovo a nemluví tak dobře, jak bych chtěl.*“ Podle Informanta 4 je ovládnutí češtiny tím nejdůležitějším a prvním krokem pro integraci do majoritní, v tomto případě české společnosti.

Informantu 4 se do české společnosti zatím nepodařilo integrovat tak, jak by chtěl. Pohybuje se spíše ve společnosti rusky mluvící komunity. „*Vůbec bohužel nemám kamarády Čechy. Bylo několik případů, kdy jsem se s Čechama bavil, ale na nějakou dlouhou dobu ne.*“ Z důvodu nedostatečného kontaktu Informant 4 nemá „*žádný zvláštní*“ vztah k Čechům. Jediné, čeho si u Čechů všiml je to, že Češi podle něj mluví hlasitěji než Rusové, například na zastávkách, nebo v obchodech.

Z důvodu nedostatků v českém jazyce, by Informant 3 preferoval partnerku spíše z ruské komunity. „*Kdybych ovládal česky, tak stejně jak rusky, tak asi by bylo jedno.*“ K českým svátkům vztah nemá, jelikož je ani nezná. „*Samozřejmě kdybych chodil s českou holkou, tak bych poznal hodně českých tradic a asi bych měl jiný názor.*“

S negativitou, ani žádnou formou diskriminace se informant 4 za celý svůj pobyt v Česku nesetkal. „*Myslel jsem ze začátku, že takové případy mohou nastat, kvůli tomu roku šedesát osm. Něco jsem slyšel.*“

Jak už bylo zmíněno, Informant 4 se setkal v Česku s oblastmi, které jsou rozdílné oproti jeho zkušenostem z Ruska. „*Například takové praktické obyčejné věci života. Například, že obchody zavírají kolem devíti, desíti hodin. U nás je to úplně jinak, hodně jsou otevřené 24 hodin. Ještě některé vlastnosti, že jsou všechny ve vzdálenosti od domu.*“ Informant 4 si stěžoval také na nedostatek obchodů v Pardubicích, a na to, že v noci nefungují žádné rozvozy. „*V Petrohradu si můžu v jakýkoliv den, svátek, jakýkoliv čas objednat co chci.*“ Za Stěžejní rozdíl považuje

to, že je v Česku rozvinutější ekonomika než v Rusku. „*Ekonomický rozdíl, to je prostě fakt, skutečnost. Proti tomu, nemůže nikdo nic říct.*“ Informant 4 se ještě nerozhodoval, jestli se chystá v Česku zůstat nebo jestli se chystá vrátit do Petrohradu. „*Je to možné, to záleží na nějakých věcech. Můžu říct, že já bych se vrátil do Petrohradu, kdyby tam byl stejný plat, jako mzda. Tady je lepší plat asi ve všech oborech.*“ Pokud by se rozhodl pro setrvání v České republice, české občanství by pro něj bylo relevantním rozhodnutím. „*To k tomu patří. Je možné, že bych se cítil víc Čechem, ale nevím.*“

4.4 Případová studie 4

Informantka 5 žije v České republice od roku 2008, tudíž 13 let. Než přijeli s rodinou do Česka, měli v Rusku podnik se stavebním materiálem. Nastala doba, kterou respondentka označila za složitou pro jejich podnik, a proto se rozhodli emigrovat z Ruska do jiné země. „*Bylo spoustu kontrol a spoustu všeho a nenechali nás v klidu pracovat, byly našetřené peníze, dětem už bylo 10,12,13 a tak jsme se rozhodli, když v Rusku nás nepotřebují, my mladý, hlavy máme, ruce máme, proč nemůžeme dělat podnik v jiném místě než v Rusku.*“ Po tomto rozhodnutí se informantka 4 začala rozmýšlet mezi Slovenskem a Českem. „*Byla nabídka na turistickou cestu a my prvněkrát přijeli tady jako turisti. No a po Praze jsem pochopila, že už bych nikam jinam nechtěla jet.*“ Informantka byla Prahou okouzlena, proto se s manželem rozhodli, že si zde založí společnost. Zažádali si o víza a po roce, který ještě strávili v Rusku, se přestěhovali do České republiky a založili společnost, ve které je Informantka 5 v současnosti společníkem a jednatelem. Česko je dle slov informantky 5 nádherná země s magickými místy a naplnila veškerá její očekávání.

Informantka při příjezdu do ČR uměla pouze základní fráze. Po příjezdu začala navštěvovat kurzy českého jazyka a následně se učila doma, vypisováním si frází a slovíček. I přes pilnou snahu se s češtinou nedokázala sžít tak, jak by jí bylo milé. „*Rozumím v pořádku, ale když začínám mluvit, tak sama od sebe cítím, že to není moc spisovné, jenom takové obyčejné. Proto je třeba však studovat a cvičit, jenže já nemám moc čas se tomu věnovat, kvůli malé, která mi zabírá spoustu času. Chtěla bych to umět plynule, ale moc důležité to není, protože když pracuji s jinýma úředníkama, tak používám svoji každodenní úřednickou mluvu, proto vždy rozumím a domluvím se, ale chtěla bych češtinu ovládat.*“ V rodině informantky se všichni její členové baví rusky, včetně pětileté dcerky. „*Je nám to bližší, nu prostě rodný jazyk.*“ Ovládnutí češtiny pro informantku není tak nezbytné, ale za důležitý krok k integraci ho považuje, hlavně

pro své děti, aby se dorozuměli a snáz navazovali vztahy a pomohlo jim to k lepším pracovním příležitostem. K Čechům má informantka velice kladný vztah. *„Je hodně věcí, které by jsme se mohli od Čechů naučit ve všech oborech. Vidím to svýma očima, třeba jak pracují s dětmi paní učitelky ve školce, pro mě to až hezký, i jak pracují pracovníci kolem domů, lidi, které pracují v dopravě (MHD). V Čechách to opravdu dělají pro lidi, to je vidět. A to by se lidé v Rusku mohli naučit, když jdeš do práce, tak dělej práci pro lidi, a ne pro sebe, pro svojí kapsu.“* Informantka 4 si rovněž pochvaluje jiný způsob práce v oboru, ve kterém se pohybuje. *„Líbí se mi pohled na práci jinak a sláva bohu. Když třeba například bereš od české paní účetní její doklady tak vždy vidíš ten styl, a hned si uvědomuješ, že to jde i jinak. České účetnictví, čtu daňové zákony. Postup je jiný asi kvůli různému myšlení. No a díky tomu se člověk ledacos naučí, když vidí něco dobrého.“* Do české společnosti se informantka 5 být integrovaná necítí. *„Jelikož jsme stále cizinci. Synové ještě mohou, ale moje myšlení mi to nejspíš nedovolí.“* Jelikož informantka 5 pracuje ve firmě jako účetní, kde má klientelu převážně rusky mluvící, má k této komunitě blíže než k té české, ačkoliv nemusí být přímo z Ruska. *„A to můžou být klienti z Ukrajiny, Kazachstánu, Uzbekistánu, Ruska, dokonce i Makedonie, proto se kontaktuji převážně s rusky mluvícími kolem mě.“*

Informantka 5 by při výběru partnera na jeho národnost nebrala zřetele. *„Mám základy angličtiny, češtiny, ruštiny, proto si myslím že se vždy dorozumím.“* K českým svátkům si vztah nevypěstovala, proto v rodině slaví jen ruské svátky, ačkoliv české svátky označila za *„krásný den“*, jelikož nastává pracovní volno. *„Dokud člověk nepochopí historii, tak pak neví, jaký to má hlubší smysl. No, a protože moc nemám čas se vzdělávat, tak spíš se vyznám v ruských svátcích, jelikož znám historii a proč se to slaví. Je supr že je to volno a někam můžeme jít, ale neslavíme.“*

Kvůli své ruské národnosti se informantka 5 za celou dobu svého pobytu v České republice s žádnou negativitou nebo diskriminací nesetkala.

Informantka 4 nevnímá stěžejní rozdíly mezi životem v Rusku a v České republice, až na možnosti řešení problémů, které přináší současná situace ohledně pandemie SARS-CoV-2. *„Jak jsem byla účetní v Rusku, tak jsem účetní i tady. Mám tady všechno, jen kvůli té krizi, mají klienti problém s úhradou faktur. Myslím si, že v Rusku bych se cítila více stabilnější, jelikož bych mohla třeba nechat malou u rodičů a sama bych šla do práce. To tady udělat nemůžu. Co nesu těžce, to je to, že rodiče jsou v Rusku, ohledně zdraví a ohledně všeho. A proto mám starost o rodinu a jejich zdraví, ale co*

se týká stylu života, tak se moc nezměnil.“ Do budoucna by informantka 5 chtěla v České republice nadále setrvat a pořídit si nemovitost, hlavně kvůli dětem. České občanství získat neplánuje. „Jestli to budou chtít děti, tak můžou, ale já nepotřebuju, mám trvalý pobyt.“

4.5 Případová studie 5

Informant 6 žije nyní v Česku již čtvrtým rokem. Do České republiky přijel za účelem studia na univerzitě. První rok strávil na kurzech jazyka v Poděbradech, které byly přípravou pro prezenční univerzitní studium. Českou republiku si vybral díky tomu, že našel webovou stránku provozovanou mužem, který se do Česka přistěhoval před deseti lety a podle slov informanta, byl z naší republiky nadšený a propagoval české vzdělání. To byl primární důvod, proč se o Česko začal informant 6 zajímat. Dalším důvodem bylo to, že české vzdělání je zdarma a nemusí zde platit žádné školné. *„Protože ten samotný jazykový kurz nebyl levný to jsem za to musel vlastně nějakých pět tisíc, ale eur, takže je to hrozně drahý a nic levnějšího nenajdeš.“* Částka za kurz je podle informanta 6 vyhovující vzhledem k tomu, že následně na univerzitě už nic platit nemusel, jen své vlastní náklady. Očekávání od života v České republice informant 6 moc neměl. *„Neměl jsem ani žádný šok nebo něco takovýho, už ze začátku už jsem byl na většinu věcí zvyklý.“*

Naučit se za rok jazyk na úrovni, který mu měl následně umožnit studium na univerzitě bylo pro informanta 6 dost obtížné. *„A to jsou vlastně všechno technické pojmy a další věci, takže vlastně, jako jo, bylo to docela složité, ale bylo to zajímavý, takže věděl jsem, že to prostě bude dřina, ale jak už jsem říkal, věděl jsem do čeho jdu. Takže nějak za rok jsem to dokázal poskládat do kupy. Ještě mám před sebou dlouhou cestu, zatím je mi rozumět a rozumím tomu co říkáš, takže první stupeň mám za sebou.“* Ovládnutí českého jazyka považuje informant 6 za nezbytný krok k integraci, bez kterého si ji ani nedovede představit. *„Bez češtiny to nejde vůbec, to jakoby pořád budeš mimo tu společnost, jako můžeš koexistovat, ale nikdy nebudeš uvnitř té společnosti, nikdy nebudeš vlastně rozumět co se děje, proč se to děje a budeš se chovat pouze jako reaktivně, že se něco děje, ty na to nějak reaguješ ale nedokážeš předpovědět, co by se mohlo dít.“* Za další nevýhodu neznalosti češtiny informant 6 považuje to, že člověk nemá přístup k lokálním zdrojům. *„Jako můžeš číst překlad, já nevím kde, ale ty články jsou vždycky opožděné, protože to trvá, než to někdo přeloží. Ta čeština není jako angličtina, že by bylo spoustu lidí, kteří by tomu věnovali čas, aby něco překládali. Buď si to přeložíš sám, nebo ti to nepřeloží nikdo.“*

Informant 6 označuje svůj vztah k Čechům za úplně normální a neutrální. „Protože já teď když potkám člověka, tak se nebudu na něj dívat zdola ani shora protože je to Čech nebo protože je to Rus. Já se dívám na člověka, jak on se chová jako člověk, takže ten vztah k Čechům je úplně neutrální, ten modifikátor je nula, to nedělá rozdíl.“ Také si myslí, že kdyby v některých českých občanech nezůstalo povědomí z roku 1968, tak by do české společnosti perfektně zapadl, protože zdejší hodnoty a pohled na svět jsou pro něj téměř úplně pochopitelný. „Já naopak občas mám problém pochopit některé spoluobčany spíš.“ Byť si je Informant 6 vědom historické zkušenosti a možné přítomné negativity k cizincům v populaci, se cítí být zdařile integrován. „Teďka když přicházím do školy, tak nemluvím jenom výhradně s rusky mluvícími, je jich výhradně více, řekněme šedesát procent ze sta ale ten zbytek, těch čtyřicet procent, to jsou známí lidi, můžeme si pokecat a tak dál. Jako jo, cítím se dost dobře integrovaný. A vlastně kdyby mě teďka napadlo řešit kterýkoliv můj problém, tak už vím, že to dokážu nějak vyřešit, že to nějak domluvím, že vlastně ta znalost jazyka už dovoluje řešit kterýkoliv problém. Možná to nebude znít perfektně ale dokážu se domluvit, to je nejdůležitější.“ I přes to, že v České republice žije zatím pouze čtyři roky cítí se být odtržený od jakékoliv národní identifikace. „Nedokážu to jednoznačně identifikovat, protože co se týče Ruska, jsem už tam příliš dlouho nebyl a co se týče Česka, jsem tu příliš málo, necítím se být ani jedním ani druhým, jsem nějak jakoby samostatně prostě. Já se nevnímám jako Rus nebo něco takového, jako v otázkách, já nevím, v kterýchkoliv otázkách, takže prostě pro mě jsou obě strany jako oni, nemůžu říct ani jedné straně my. Není to tím, že by se člověk nemohl do toho prostředí integrovat, to je spíš tím že jako tomu člověku schází to kulturní zázemí, protože když tady potkáš někoho, s kým jste se v dětství dívali na stejné filmy, poslouchali jste stejnou hudbu a tak, tak vlastně máte najednou o čem mluvit, jako když já prostě potkám nějakého Čecha, tak se mi párkrát stalo, že začíná mluvit a pak prostě někdo zmíní něco, nějaký třeba film, na který jsem se vůbec nedíval, protože je to nějaký místní česká specialita a nikde vlastně kromě Česka se na to nedívá a to je stejně jako s hudbou se vším prostě. I když můžeš v tom prostředí fungovat, ale stejně ti schází to kulturní zázemí.“ Ačkoliv se v současnosti více vídá s rusky mluvící komunitou, nedá se říct, že by kontakt s jakoukoliv komunitou cíleně vyhledával. „Vlastně je to dáno tím, že se stejnými lidmi bydlím, nebo jsem bydlel na koleji, navštěvujeme stejné přednášky a tak. Je to spíš tím životem na kolejích. Protože Češi co, většina stejně bydlí doma a do školy dojíždí, a tak se setkáváme maximálně ve

škole, prohodíme pár slov a je to všechno a pak se vrátíme zpátky a na koleji jsem měl většinou rusky mluvící kamarády. Neupřednostňuju to, ale tak nějak to vychází.“

Informant 6 má za partnerku Rusku, ale myslí si, že by nikomu kvůli národnosti přednost nedal. *„Protože jak jsme se potkali teďka s mojí přítelkyní, tak jsem taky moc nevnímal, jaké je národnosti, to bylo jako spíš tím, že jsme vlastně tou dobou bydleli stejně na koleji v Poděbradech, takže zase to, o čem jsem mluvil, stejné prostředí, stejné problémy a v té fázi bych asi těžko vlastně bych našel nějakou Češku, která by mým problémům rozuměla. Ale kdybych tu přítelkyni nepotkal, tak teďka při hledání bych neupřednostňoval nikoho kvůli národnosti.“* S partnerkou doma mluví rusky, ačkoliv u nich probíhali pokusy o mluvení v češtině, hlavně z důvodu procvičování, ale tento systém se u nich neosvědčil. *„Když prostě dva lidi, co mají stejný mateřský jazyk, mluví na sebe jiným, to se prostě, aspoň nám se to zdálo být nepřirozený, že prostě chceš sdělit tu myšlenku a stejně to dokážeš líp vysvětlit, vyjádřit v ruštině. Bude to prostě svižnější, nemáš tam přízvuk, to všechno a zase prostě se to zdá být přirozenější, aspoň pro nás.“* I přes to, tento systém informant 6 považuje za dobrou taktiku a trénink. *„Protože když to člověk pořád opakuje, tak jako začíná méně tápat uprostřed věty, jako se to stává teďka u mě, protože když prostě něco, jako vyslovuješ tu větu a pak ti uprostřed vypadne nějaké slůvko, a to víš že znáš to slovo a víš co to znamená, ale to slovo samotné nemůžeš chytnout hned a je to důležitý, když mluvíš. Pak jsem ještě slyšel, že je to dobrý na výslovnost, prostě opakuješ, ale u nás to prostě nezafungovalo.“* Z ruských svátků společně slaví pouze Nový rok. *„Protože je to takovým, jak bych řekl, stěžejním obdobím místních Vánoc, ale Vánoce slavíme teďka taky, takže je to takový šílený týden od toho dvacátého čtvrtého do prvního.“* Ačkoliv při Vánocích nedodržují žádné tradice, když můžou, navštěvují trhy a užívají si v jejich období vánoční atmosféry. Kdyby přišel v úvahu potomek, informant 6 by na ruských tradicích nijak zvlášť nelpěl, podle jeho slov není velkým zastáncem tradic. Co se týče jazyka, dal by v první řadě přednost češtině. *„Protože to dítě musíme nějak vlastně připravit na ten život venku a když půjde třeba do normální školy, jestli nebude mít k tomu okamžiku už nějakou češtinu, tak vlastně to dítě to nebude mít jednoduchý a já nechci vystavovat vlastní budoucí dítě do podobné situace. Ale co se týče ruštiny, to bych asi byl pro, aby se to dítě učilo, ale ne tolik že potřebuju zachovat nějaké tradice nebo něco, ale prostě proto že ten jazyk sám o sobě je dost užitečný, protože stejně je to největší slovanský jazyk a když už se to dítě bude učit česky, tak nevidím problém, proč by se nemohlo naučit rusky. Ze zkušenosti, co znám některé lidi, tak to schéma u*

nich funguje úplně bez problému, že dítě v nějakém tom věku do tří let líp vstřebává ty jazyky, takže pokud nepromarní ten okamžik tak nevidím problém, proč by to dítě nemohlo být dvoujazyčné.“

Informant 6 se za dobu strávenou v Česku setkal s negativitou, podle jeho slov „na úrovni hospod.“ *„To byly spíš takové drobnosti, že když jdeš do hospody s kamarádem, mluvíte rusky a je tam pár ožralejch lidí a když to uslyší tak jako můžou ti, jako ne nadávat, ale začít něco křičet nebo něco takovýho. Nějaký seriózní negativ jsem nezaznamenal, takže jako v pohodě.“*

Rozdíly mezi životem v Rusku a v České republice informant 6 nevnímá. *„Protože podle mě je to víceméně podobný, ten život celkový, jsou nějaké rozdíly, ale vlastně nejsou zas tak velké, nevím, jak to popsat. Nedokážu určit nějaký stěžejní rozdíl, něco takovýho.“* V Česku informant 6 hodlá po studiu nadále setrvat. *„Za prvé se mi tady dost líbí a za druhé, když už budu mít vlastně, jestli budu mít to vzdělání, tak nejlogičtější místo pro jeho uplatnění je tady. Protože jazyk už víceméně umím, budu mít místní diplomu a všechno, a to se skládá do jednoho.“* Do Ruska by se nejspíš nevrátil, protože není fanoušek tamního životního stylu a místní hodnoty jsou mu bližší. *„I když těch rozdílů není moc, furt tam jsou.“* Zda by měl v plánu získat české občanství, zatím ještě nedokáže říct, jelikož zatím nemá ani trvalý pobyt a stále si musí každý rok prodlužovat vízum. *„Když jsem v takových podmínkách, tak si neumím představit, že bych byl najednou občan, ale pokud by k tomu nějak šlo, tak to vnímám jako logický krok, protože když tady bydlím, tak proč ne vlastně, stejně ty daně z práce musím odvádět.“*

4.6 Případová studie 6

Informantka 7 žije v České republice přes 10 let. Do Česka přijela ve čtrnácti letech s mladší sestrou a s rodiči, kteří sem jezdili za prací, které byl v Rusku v tu dobu nedostatek. *„My jsme se ségrou byly už vlastně v takovém citlivým věku, v pubertě vlastně, nebo před pubertou, takže rodiče usoudili že bude lepší, když budeme vyrůstat spolu, protože v Rusku prostě tam nic není. Takže se rozhodli, že se přestěhujeme sem a že tady budeme mít určitě taky lepší budoucnost a možnosti.“* Informantka si není jistá, proč si její rodiče zvolili zrovna Českou republiku, ale domnívá se, že to v té době byla „taková vlna“, protože do Česka začali jezdit za prací nejdříve kamarádi jejího otce. *„Asi bylo snadnější se dostat sem než do nějaký jiný země co se Evropy týče, tak prostě to bylo Česko. Nemyslím si, že to bylo nějak cíleně voleno, myslím si, že to spíš byla náhoda.“* Stěhování do jiného státu nesla informantka 7 psychicky

hodně špatně kvůli změně prostředí. „A nejhorší na tom byl ten jazyk, takže jediný očekávání bylo jen naučit se česky a zapadnout sem a začít fungovat ve škole ale jinak nějaký vyhlídka do budoucna, tak to vůbec. Takže spíš jen zvládat školu.“

Informantka 7 měla i se sestrou v létě před nástupem do školy zařízené doučování českého jazyka, aby se naučili alespoň základy a dorozuměli se. „Ale jinak tomu nejvíc dala ta škola, takže to prostředí, že každý den člověk je, poslouchá tu češtinu, byli jsme se ségrou v odlišných třídách, abychom neměli možnost spolu mluvit rusky a taky televize. Takže televize a škola, nejvíc tomu dala škola. Pak jsme ještě četli knížky vlastně, abychom to dohnali, ale asi ta škola a prostředí to ovlivnili nejvíc.“ Informantka 7 tuto zkušenost označuje jako nejtěžší věc, se kterou se v životě zatím potkala. „Naučit se jazyk úplně jiný, sice je to taky slovanský jazyk, ale je úplně jiný, ze začátku jsem ani nerozuměla, co po mě, kdo chce, takže největší výzva byla naučit se ten jazyk co nejrychleji, protože vlastně v pololetí už jsme psali čtvrtletky a museli jsme napsat sloh a diktát a učitelé řekli, že pravidla pro nás budou stejný, že žádný úlevy nebudou, protože jsme cizinky. Pro nás byly pravidla stejný, takže největší výzva, největší výkon byl za ten půlrok se naučit jazyk tak, abychom mohli v něm absolvovat to pololetí, aby to k něčemu vypadalo, aby to nebyly samý čtyřky.“ Doma s rodiči se baví nadále rusky, ale se sestrou si češtině natolik přivykli, že se baví pouze česky a česky si i píšou. Informantka 7 považuje ovládnutí českého jazyka za jeden z nejdůležitějších kroků pro to, aby mohl člověk začít fungovat v cizím státě. „To je první krok k tomu, aby začal se člověk adaptovat a aby začal vlastně respektovat ten okolní svět. Takže jazyk, to je základ prostě.“

Informantka 7 svůj vztah k Čechům označila za pozitivní. Rozdíl mezi ruskou a českou mentalitou vnímá nejvíce z pohledu vzájemné tolerance mezi českými lidmi. „Nejsou tak urážlivý, že třeba tady když někomu něco řekneš, co se mu nelíbí, tak může se urazit na pár dnů, ale prostě vyříkáte si to, omluvíte se navzájem případně a jedete dál prostě a nikdo nikomu nic nemá za zlé. Myslím si, že v Rusku tam to je horší prostě že jako ty lidi si pamatují nějakou urážku, nebo nějakou situaci, která vznikla neprávem daleko dýl. Prostě jsou takový tvrdohlavější. Řekla bych že asi nejsou úplně takový dobrosrdeční nebo nevím. Myslím si, že s Českým člověkem se daleko líp vychází a nemusí se člověk bát nějakého konfliktu a tady vlastně cizí názor si myslím, že se přijímá daleko líp prostě.“ Do české společnosti se Informantka 7 cítí plně zařazená. „A už se popravdě cítím být víc Češka než Ruska. Mě spíš sedí ta česká komunita, ta česká mentalita, já jsem jakoby, zapadla do tadytý mentality a rozhodně

mě vyhovuje víc než ta ruská. “ To je důvodem, proč Informantka 7 preferuje kontakty spíše s českou komunitou. „Takže když bych to měla hodnotit, tak vlastně ruský kamarády nemám skoro žádný, jsou to jenom známí, ale jinak prostě daleko víc si rozumím s Čechama. “

Při výběru partnera se dá říct, že si Informantka 7 vybírá spíše mezi Čechy, ale určitě to nepovažuje za podmínku. *„Vzhledem k tomu, že mám partnera Čecha a vždycky jsem měla i předchozí, nebyla to jenom náhoda vlastně. Nemám nic proti našim chlapům, určitě jsou mezi nima taky skvělý chlapi a taky míň skvělý, takže myslím si, že tohle národností úplně není, ale spíš bych asi dala přednost tomu českému původu partnera. Ale když si to tak nějak všeobecně shrnu, tak asi na tom nesejde, ale asi spíš jakoby ten Čech no.“* Co se týče svátků, informantka 7 i s rodiči si osvojili české svátky, ačkoliv ruské taky slaví, ale ne tak tradičně jako ty české. *„Myslím si, že to bylo i z praktickýho hlediska, protože když chodíš do práce, máš zaměstnání a máš prostě volno jenom v tom českým svátku, takže seš víceméně nucenej. Ale upřímně, mně se i ty český svátky líbí víc, to uspořádání, má to větší smysl. V tom Rusku se to víc váže na náboženství, tam je víc náboženských svátků, a protože nejsme věřící zrovna naše rodina, takže ty český prostě slavíme a takhle nám to vyhovuje.“* V budoucnu, při založení rodiny by Informantka 7 chtěla, aby se její případní potomci učili od mala oba dva jazyky, jak český, tak ruský. *„Rozhodně bych se mu snažila předat nějaký ten obrázek prostě, protože přece jenom byly by to i jeho kořeny. I když se to dítě narodilo tady, tak myslím si, že je důležitý, aby vědělo, co v něm je a odkud pochází jeho matka. Takže určitě bych se mu snažila předat nějaký ty svoje ruský tradice.“*

Sama informantka žádnou přímou zkušenost s negativitou nebo diskriminací kvůli jejímu ruskému původu nemá. *„Já mám celkově asi docela štěstí na lidi, rozhodně na spolužáky a na prostředí školy, takže ke mně se chovali hezky. Nebyly tam žádné problémy, hned se mě ujala spolužačka, takže i mě ve třídě nebyly vůbec žádný problémy.“* Avšak se svěřila se zkušeností její sestry, která se ve škole setkávala s nadávkami ze strany spolužáků. *„Ale třeba ségra, ta to měla těžší, tam byli ve třídě kluci samozřejmě hlavně, holky tohle jako nedělají, tam zazněly nějaký nadávky typu svině ruská a tak. Takže jednou domů přišla ve slzách domů, že tohle ji řekl spolužák, ale já jsem byla úplně v pohodě celou dobu.“* Informantka 7 si je vědoma negativitou spojenou s historickými událostmi z roku 1968 a sama si myslí, že se setkala s lidmi, kterým byl její původ proti srsti. *„Protože prostě historie a invaze a okupace a myslím*

si, že některý lidi si tohle ještě pamatují a nedokážou pochopit, že jako já jsem to neudělala a spojuje nás jenom národnost, ale rozhodně jsem to na sobě nijak nepocítila nějak stoprocentně, nikdo mě neodsoudil za to, že nejsem odsud, za to že jsem z Ruska.“

Informantka 7 má pocit, že Rusko nepoznala natolik, aby mohla komplexně hodnotit rozdíl mezi životem v České republice a v Rusku. *„No, na tohle se mě ptalo už hodně lidí a první asi, co by bylo dobré říct, že do těch čtrnácti let vlastně, když jsme se sem přestěhovali, tak člověk není ani schopný nějak jako vnímat ten svět kolem sebe ani ne z půlky takovej, jakej je. Takže my jsme do těch 14 chodili do školy jenom prostě, ale kdybych třeba měla zhodnotit to školství a ten přístup učitelů, tak myslím si že, v tomhle je největší rozdíl, že prostě tady se učitelé snaží se vyjít víc vstříc. V Rusku se více spoléhá na samostatnost studenta nebo žáka, a i ten program tam je náročnější. Jak vzpomínám si, tady jsme se učili v 8 třídě třeba matiku, to, co jsme se učili v Rusku třeba v šestce. To jako jsem postřehla opravdu a ty učitelé jsou tady přátelštější a snaží se víc pomoci, záleží víc na tom, aby to dítě to ovládalo, ten materiál.“* Celkově Rusko vnímá jako „úplně jiný svět“, kde je člověk tolerován méně než v České republice. Do Ruska se nemá v plánu vrátet. *„Můj život už je tady. Tady jsem pustila nějaký kořeny a moji rodiče si myslím, že tady rozhodně taky chtějí zůstat.“* Informantka zároveň neví, jestli to bude Česko, kde chce v budoucnu žít, ale je přesvědčená, že Rusko to nebude. *„Vrátet se domů nehodlám.“* Informantka 7 si o občanství zažádala společně se sestrou před rokem. *„Trvá to nějakou chvíli, než to vyřídí, v souvislosti s tou covidovou dobou se to trochu protáhlo, ale už je na cestě.“* Výhodu vidí v tom, že bude moci jít k volbám a že bude české občanství vypadat perspektivněji v dokladech, vedle těchto praktických důvodů, to pro ni má zároveň vyšší smysl osobnějšiho rázu. *„Když se člověk uchází o nějaký zaměstnání, tak třeba, ne úplně všichni vědí, co znamená trvalý pobyt a třeba já už jsem se i setkala s tím, že třeba nějaký brigády, se ten zaměstnavatel zděsil toho, že jsem tam měla občanství ruské, aby mě třeba nedeportovali, abych z ničeho nic prostě neodcestovala, nebo nebyla bych nucena odcestovat, takže jakoby lidi to vnímají líp. Rozhodně to vypadá líp a je to takový už větší zázemí, prostě už sem patříš. Takže už budu fakt cítit že tady jsem doma.“*

5 Shrnutí zjištěných dat

5.1 Důvody emigrace

Nejčastějším důvodem pro emigraci z Ruska do České republiky ze strany informantů byla touha po lepší budoucnosti a po lepších možnostech, než jakým by se jim dostalo v Rusku. Dalším často uváděným důvodem bylo bezplatné studium evropského charakteru. Někteří informanti do Česka přijížděli kvůli lepším pracovním nebo podnikatelským podmínkám. Česká republika byla pro informanty lákavá z důvodů podobného jazyku, ale nejčastějším důvodem pro zvolení si Česka jako místa pro život byla předchozí turistická zkušenost a následná záliba v zem.

5.2 Způsoby osvojení si Českého jazyka

Vzhledem k tomu, že většina z mnou dotazovaných informantů přijeli do Česka jako děti, nejpodstatnější roli v naučení se českého jazyka hrála škola a její prostředí, kde neměli na vybranou a museli se češtinu naučit, aby mohli zvládat výuku a zapojit se do kolektivu. Někteří Informanti, kteří do ČR přicestovali jako děti se účastnili doučování, někteří si dopomáhali četbou knížek a sledováním televize. Informanti, kteří sem přijeli v mladistvém věku, kvůli studiu vysoké školy, zpravidla nejprve strávili rok na jazykové škole, aby se na studium univerzity v českém jazyce řádně připravili. Informantce, která přicestovala do ČR v dospělosti dopomohlo k dorozumění se účast na kurzech českého jazyka, a následné domácí procvičování. Z informací, kterých se mi od informantů dostalo vyplývá, že nejsnazší věk pro naučení se češtiny a následné začlenění se týká dětí prvního stupně základní školy. Výhodu má ten, kdo přijde rovnou do první třídy, jelikož se v podstatě všechno učí stejně jako ostatní děti a s trochou pomoci je jazyková bariéra rychle odstraněna. Těžší je to pro děti, kteří přijdou jako nováčci do již rozběhlého studia a kolektivu, ale z informantů tohoto výzkumu, se žádný z nich nesetkal s žádným větším problémem a jazyk se do půl roku naučili na úrovni, která jim dovolila být klasifikováni, jako všichni ostatní žáci jejich třídy. S většími obtížemi s naučením se českého jazyka už se setkávají mladiství, kteří sice stráví rok na jazykové škole, ale už v průběhu jejího studia a během následujícího studia na univerzitě, mají tendenci se shlukovat spíše s dalšími rusky mluvícími studenty a češtinu pak využívají spíše jen ve škole. Je nutné dodat, že to nedělají z toho důvodu, že by s Čechy nechtěli přicházet do kontaktu, ale je to pro ně zkrátka přirozenější, jelikož se nachází v podobné životní situaci a řeší obdobné věci. Možnost bavit se v okruhu rusky mluvících se jim naskytne snáz než přijít do styku a navázat kontakt s Čechy. Obzvlášť v aktuální době pandemických

opatření, kdy jsou veškerá místa společenského setkávání a seznamování zavřená. Ovšem i přes převládající kontakty mezi Ruskou komunitou, česky se jim již daří komunikovat velice zdařile. S největší jazykovou bariérou se setkává nejstarší respondentka, což je způsobeno hlavně tím, že pro ni čeština není zase tak podstatná, jelikož ji nepotřebuje k práci a setkává se s ní v minimu situací. Ve všech případech, kdy se do Česka přistěhovala ruská rodina, se v domácnosti baví rodiče s dětmi rusky, ale sourozenci se navzájem už baví zároveň česky nebo pouze česky. Tudíž z tohoto výzkumu vyplývá, že čím je člověk starší, tím je pro něj těžší se s češtinou sžít, zároveň se všichni informanti shodují na tom, že naučení se českého jazyka je nezbytným krokem pro začlenění se do majoritní společnosti.

5.3 Integrace Rusů do majoritní společnosti

To, že je čeština nezbytným krokem k integraci je fakt (alespoň z vyplývajících dat tohoto výzkumu). Stejně tak, jak je pro jednotlivé kategorie těžké sžít se s českým jazykem, je pro ně stejně těžké integrovat se do české společnosti. Všichni nyní už mladistvý dospělý, kteří do České republiky přicestovali jako děti, se do společnosti cítí být integrování, jedna z dotazovaných se dokonce nyní cítí být spíše Češkou než Ruskou. Jeden z informantů, který do České republiky přicestoval v mladistvém věku se také domnívá, že se mu podařilo úspěšně integrovat do české společnosti, překážkou toho, aby se mohl cítit jako Čech je pro něj chybějící kulturní zázemí, které člověk pochyťtí, když vyrůstá na daném území. Z čehož vyplývá jeden z důvodů, proč je integrace snadnější pro Rusy, kteří do Česka přicestovali jako děti. Informant, který sem rovněž přijel studovat se integrování být necítí, hlavně z toho důvodu, že s Čechy téměř vůbec nepřichází do styku. Nejstarší respondentka výzkumu se do české společnosti necítí integrována, z důvodu jiného myšlení, které jí to nedovoluje.

5.4 Postoj Rusů k Čechům

Většina informantů má s Čechy dobré zkušenosti a zároveň pozitivní vztah. Část informantů má k Čechům vztah neutrální. Ve výzkumu se objevují názory na Čechy, které v sobě nesou jednu spojitost a tou je, že Češi jsou více dobrosrdeční a tolerantnější než Rusové. Objevují se zde názory, že při vykonávání práce mají Češi lidštější přístup. Že nejsou tak urážliví a extrémní jako Rusové a celkově lépe přijímají cizí názory, nejsou tak tvrdohlaví. S čímž souvisí i názor jednoho z respondentů, že české ženy čekají na manžela i přesto, že se pohádají a na konci dne, stejně musejí uléhat do postele společně.

5.5 Výběr partnera a zachování si tradic

Při výběru partnera by velká většina informantů nikomu přednost nedala kvůli jeho národnosti, kromě informanta, který by preferoval v současné době spíše Rusku, kvůli nedostatečné znalosti českého jazyka. Jedna z Informantek by při výběru sice preferovala muže české národnosti, ale ve výsledku by pro ni nebylo zábranou navázat vztah s mužem, kvůli jeho národnosti. V případě založení si rodiny s českým (nebo jinak národnostním) protějškem, by si všichni informanti chtěli zachovat své ruské tradice i jazyk pro další generaci. Někteří alespoň hlavní svátky, jelikož nejsou zrovna tradičně založení. Všichni informanti by rozhodně své děti naučili oba jazyky, ať už z důvodu toho, aby v nich zachovali část sebe samých nebo toho, že ruština je světově významný a nejužívanější slovanský jazyk ze všech a umět ho, se může v životě hodit.

5.6 České nebo ruské svátky?

Větší polovina informantů, si za dobu strávenou v Česku získala vztah k českým svátkům a slaví je více nebo stejně jako ty ruské, ty ruské už v tomto případě slaví jen symbolicky. Menší polovina informantů neslaví české svátky vůbec. Hlavním důvodem, proč informanti slaví nebo neslaví jedny či druhé svátky je to, že neznají smysl, který za nimi stojí, nebo se s nimi zkrátka neztotožňují z důvodu jejich náboženského kontextu, který jim není blízký. Dalším praktickým důvodem, proč dávají přednost českým svátkům je to, že mají volno v práci.

5.7 Diskriminace

Informanti uvedli různé druhy diskriminace, se kterou se v České republice setkali. Nejčastější diskriminace probíhala formou narážek, nebo vtipů. Informanti k tomu měli odlišný přístup, některým to bylo nepříjemné a někteří si z toho nic nedělali. S takovou negativitou se setkávali v prostředí školy, práce i volnočasových aktivit. S negativními narážkami se informant také setkal, když jeho a dalšího Rusa slyšeli další lidé mluvit na ulici rusky. Menší polovina informantů se s diskriminací nesetkala vůbec, ale jedna z informantek se svěřila, že její sestra byla kvůli svému ruskému původu na základní škole šikanována. Všichni informanti jsou si vědomí přítomné negativity kvůli naší společné historii a část vyjádřila lítost nad tím, že někteří Češi nedokážou pochopit, že to nebyli oni, kdo je v roce 1968 okupoval, ale že mají pouze stejnou národnost.

5.8 Rozdíly mezi životem v Česku a v Rusku

Na rozdíl mezi životem v Rusku a v Česku se mi dostalo rozličných odpovědí

Menší část respondentů uvedla, že žádný větší rozdíl nevnímá, protože si jsou tyto dva světy dost podobné. Ostatní informanti uvedli jako rozdíl to, že Česko je vyspělejší, (co se například ekonomiky týče) a je tady více možností (například v obchodu, nebo ve školství). Další výhodou Česka je podle informanta rozloha země, tím že je malá, je tady vše dostupnější a přístupnější než v Rusku, i co se týče dopravy. Zároveň je to nevýhodou, protože v Rusku je více prostoru a není tolik zalidněné, jako Česká republika. Informantka uvedla rozdíl ze školství, učitelé v Česku podle ní mají mírnější požadavky na studenta než v Rusku, kde se více spoléhá na samostatnost žáka. Celkový přístup učitelů je z jejího pohledu lepší, protože se víc snaží, aby dítě látku skutečně pochopilo.

5.9 Plány do budoucna

Většina z informantů se do budoucna vracet do Ruska nehodlá, ale zároveň neví, jestli to bude Česká republika, kde se nakonec usadí. Do Ruska se chce s mezizastávkou v jiném státě vrátit jeden informant, ostatní se vůči návratu vyjádřili negativně, protože jim ve větší části vyhovuje spíše evropský styl života. Dalším důvodem pro prozatímní setrvání v ČR je to, že pro zde získané vzdělání, bude nejlepší uplatnění právě tady. Část informantů již nabyla českého občanství, část o něm uvažuje a získat ho s určitostí neplánuje pouze nejstarší respondentka, která si vystačí s trvalým pobytem. Nejčastějším důvodem pro získání českého občanství, je pro informanty výhoda v přístupnějším cestování. Dalšími z uváděných výhod byla možnost jít k volbám a lepší postavení na trhu práce. Jedna z informantek se například setkala s tím, že když se ucházela o brigádu, tak se její zaměstnavatel obával toho, že když má ruské doklady, bude muset nečekaně odcestovat, nebo toho, aby jí nedeportovali. Také zazněly odpovědi typu, že české občanství by mohlo informantům poskytnout větší zázemí a pocit domova.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce byla tvořena ze dvou částí – teoretické a praktické. Teoretická část byla postavena na základě odborné literatury a internetových zdrojů. V bakalářské práci Život ruské menšiny v České republice se čtenář v teoretické části seznámil s pojmy související s celkovým tématem práce – migrací. Migrace nastává ve chvíli, kdy se člověk rozhodne pro změnu místa pobytu z krátkodobého, dlouhodobého či trvalého hlediska. Za migranta považujeme člověka, který dočasně či trvale žije v zemi, která není jeho rodnou zemí. Dalšími souvisejícími pojmy jsou imigrant a emigrant. Emigrant je člověk, který se rozhodne stát opustit – emigruje. Naopak imigrant je ten, kdo do země přichází z jiného státu. Migrace se dělí na vnitřní (pohyb na území státu) a vnější, nebo také mezinárodní (pohyb mezi státy). Migrace může být dobrovolná, kdy se člověk dobrovolně rozhodne pro emigraci, většinou z důvodu zlepšení životních podmínek nebo nucená, kdy je člověk přinucen stát opustit proti vlastní vůli. Migrace se dále dělí na legální a nelegální. Po seznámení se s důležitými pojmy se čtenář přesunul k poznání historie ruské migrace. Počátek ruské migrace se datuje na konec sedmnáctého století, kdy Rusové kvůli církevnímu rozvratu prchali do Polska a Litvy. Další významná migrace nastala na začátku 20. století, kdy lidé prchali před bolševickými armádami na území „bílého Ruska“, v této době se jednalo o vnitřní migraci. Vnější emigrace započala roku 1920, kdy se několika tisícům Rusům podařilo uprchnout do Cařihradu. Odsud se migrace přesouvala Jugoslávie, Bulharska, Habeše, Československa, Německa, Francie a do dalších západních států. Do Československé republiky se ruští uprchlíci dostali díky zorganizování Ruské pomocné akce vládou ČSR. Za doby východního bloku byla imigrace do ČSR jen těžko realizovatelná, jednou z možností bylo uzavření sňatku. Po roce 1989 byla migrace pro ruské občany již volně umožněná a Rusové mohli do Československé republiky přijíždět z různých důvodů dle libosti. Následně byla zodpovězena otázka toho, proč Rusové emigrují v současné době. Hlavním důvodem byla totální krize sociální sféry společnosti Ruské federace, omezování politických svobod, degradace demokratické politické mládeže a nedostupnost lékařské péče. Mezi další faktory patří také genderová diskriminace, špatná ekologická situace, špatně fungující veřejné služby, korupce, celkově nižší kvalita života a alkoholismus. Česká republika jako cílová země je pro občany Ruské federace atraktivní hlavně z ekonomického hlediska, možností studovat zde vysokou školu, podobnými kulturními podmínkami, podobným jazykem, dobrou polohou

v rámci Evropy, příjemnějšími klimatickými podmínkami, menší napětí ve společnosti, větší svobodou, dostupnější lékařskou péčí a z důvodu lepe fungujících veřejných službách. Dále se čtenář dočetl, co pro ruského občana obnáší příjezd do České republiky za účelem legálního pobytu. V této kapitole byly popsány náležitosti k získání dlouhodobého víza, dlouhodobého pobytu, trvalého pobytu a českého státního občanství. Po těchto formálních záležitostech již Rus přijíždí do ČR a začíná proces integrace. V této kapitole autorka popsala průběh integrace na základě toho, jakou psychickou zátěž to pro člověka může mít a jak celý proces integrace ruské menšiny probíhá dle různých aspektů. V poslední kapitole teoretické části se čtenář dočetl o předsudcích Čechů vůči ruské komunitě, které jsou ovlivňovány především historickými událostmi a pohled na ruskou menšinu v očima českých občanů v dnešní době.

Praktická část měla za cíl provést výzkum, který by autorce a čtenářům této práce pomohl k poznání toho, jaký je život pro ruské migranty, kteří se rozhodli pro život v České republice. Autorka si ke svému výzkumu zvolila kvalitativní výzkum, který napomáhá k lepšímu hlubšímu proniknutí a pochopení dané skutečnosti. Jako design své práce byly vybrány případové studie, jež umožňují podrobnější prozkoumání dané situace. Data získala pomocí hloubkových polostrukturovaných rozhovorů, díky nimž bylo možné získat odpověď na výzkumnou otázku: Jak se Rusové přizpůsobují životu v České republice? Shrnutí výsledků odpovědí na tuto otázku autorka rozdělila pod jednotlivé kódy. Autorka díky výzkumu zjistila motivy Rusů pro příjezd do ČR, jakým způsobem si osvojili český jazyk, a jak to pro ně bylo náročné, jak se cítí být integrování do majoritní společnosti a jaký mají názor na české občany. V neposlední řadě se zajímala i o to, jestli by někomu dali přednost při výběru partnerského vztahu, kvůli jeho/její národnosti a pokud žijí ve smíšeném vztahu, jestli stojí o to, aby si zachovali své tradice a jazyk. Další otázky byly směřovány na to, jestli slaví české nebo ruské svátky, jestli se v Česku setkali s diskriminací, jestli vnímají rozdíl mezi životem v Česku a v Rusku a jaké jsou jejich plány do budoucna vzhledem k výběru státu pro žití, a pokud by chtěli setrvat v ČR, zda mají v plánu nebo zájem o získání českého občanství. S ohledem na získané odpovědi, se domnívám, že cíl práce se autorce podařil splnit a mohla tak přispět k poznání o životě ruské menšiny v České republice.

Zajímavým zjištěním bylo například to, že čím mladší člověk do České republiky přišel, tím jednodušší pro něj bylo začlenit se mezi své vrstevníky a

neprožíval takový stres, jak by člověk s ohledem na danou situaci očekával. Také jsme se přesvědčili o tom, že integrace bez ovládní českého jazyka je víceméně nereálná. Dozvěděli jsme se, že Rusové mají k českým občanům dobrý vztah, a že jim připadají tolerantnější a dobrosrdečnější než Rusové. Z výsledků vyplývá, že ve smíšeném vztahu by Rusové chtěli naučit děti ruskému jazyku a zachovat si své ruské tradice a téměř nikdo by si partnera, kvůli jeho národnosti nevybíral. Co bylo překvapivé zjištění, bylo to, že většina informantů přešla na české svátky a ruské slaví spíše už jen symbolicky, hlavním důvodem je pracovní volno, které je s českými svátky spojeno. Ze zjištěných dat také vyplývá, že se Rusové stále setkávají s diskriminací, ať už v menší nebo větší míře, jedná se hlavně o slovní narážky a nadávky. Dále z výzkumu vyplývá, že drtivá většina se do Ruska vracet nehodlá, ale zároveň neví, zda se v budoucnosti usadí právě v Česku, ale o získání českého občanství, většina Rusů přemýšlí a někteří jej již získali.

Výsledky tohoto výzkumu ve velké části korespondují s výsledky jiných výzkumů, což nás může utvrdit v jejich pravdivosti. Všechny informace byly pro mě, jako autorku práce zajímavé a přínosné a také mi bylo potěšením, že jsem se touto cestou mohla potkat se zajímavými lidmi, s pozoruhodnými příběhy a zkušenostmi.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

A, ODBORNÁ LITERATURA

UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠŤÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016. *Moderní dějiny* (Občanské sdružení Pant). ISBN 978-80-905942-9-6.

SLÁDEK, Karel. *Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiózní variabilita ruských migrantů*. Praha: Pavel Mervart, 2010. ISBN 978-80-87378-49-6.

PUTNA, Martin C. *Rusko mimo Rusko: dějiny a kultura ruské emigrace 1917-1991*. Brno: Petrov, 1994. ISBN 80-85247-53-4

VEBER, Václav – Sládek, Zdeněk – Bubeníková Miluša – Harbuřová, Ľubica. *Ruská a ukrajinská emigrace v ČSR v letech 1918-1945.. [Sv. 4]/*. Václav Veber, Zdeněk Sládek, Miluša Bubeníková, Ľubica Harbuřová, redaktor Václav Veber. Praha: Karolinum, 1996. příl., 10 s., 25 s. ISBN: 80-7184-191-9

KOPŘIVOVÁ, Anastazie – *Střediska ruského emigrantského života v Praze: (1921-1952)*. Anastazie Kopřivová, 1. vyd. Praha: Národní knihovna ČR, Slovanská knihovna, 2001. 113 s: il., faksim, (Bibliografie Slovanské knihovny), ISBN:80-7050-378-5 (brož.)

POGORIELOVÁ, Bronislava: *Pamet emigrantky 1945-1955*. JIM, Bratislava (rok neuveden)

SLÁDEK, Karel. *Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiózní variabilita ruských migrantů*. Praha: Pavel Mervart, 2010. ISBN 9780-80-87378-49-6.

UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠŤÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016. *Moderní dějiny* (Občanské sdružení Pant). ISBN 978-80-905942-9-6.

ŠIŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: [my a oni v multikulturní společnosti 21. století]. Praha: Portál, 2001, ISBN 80-7178-648-9.

PEŠKOVÁ, Michaela. Jsem imigrant: Ja – immigrant: imigranti z bývalých zemí SSSR v České republice. Ústí nad Labem: Vlasta Králová, 2006, ISBN 80-87025-07-5.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. s 21. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-7367-313-0.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

B, INTERNETOVÉ ZDROJE

Slovník.cz – Multilingual Dictionary. Slovník.cz – Multilingual Dictionary [online]. Dostupné z: <http://www.slovník.cz/>

Ministerstvo vnitra České republiky. Slovníček pojmů [online]. MVCR: ©2021 [cit. 19. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>

Amnesty international Česká republika. Máte jasno v pojmech? [online]. [cit. 19. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/migrace/terminologie>

International Organization for Migration. Who is a migrant? [online]. IOM: ©2021 [cit. 19. 3. 2021]. Dostupné z: <https://www.iom.int/who-is-a-migrant>

ANASTASIE, KOPŘIVOVÁ. Osudy ruské emigrace v ČSR po r. 1945. *Paměť a dějiny* [online]. 2015, 2015(02), 27-50 [cit. 2021-03-19], 1 s. ISSN Ústav pro studium totalitních režimů. Dostupné z: <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1502/027-034.pdf>

Barbara Čerňanská. Encyklopedie migrace. Teorie push-pull vlivů na migraci [online]. 11. 8. 2018. [cit. 19. 3. 2021]. Dostupné z:

<https://www.encyclopediaofmigration.org/teorie-push-pull/>

JANÍČKO, Michal. Pražští rusové. *NAŠE SPOLEČNOST* [online]. 2012, (2), 3-9 [cit. 2019-12-18]. Dostupné z:

https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c3/a1436/f28/Pra%c5%be%c5%a1t%c3%ad%20Rusov%c3%a9.pdf

Jana Vavřečková a Karolína Dobiášová. Začlenění ruské komunity do většinové společnosti [online]. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. 2015, 1. vydání [cit. 2019-12-18]. ISBN 978-80-7416-230-5. Dostupné z:

http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_406.pdf

Ministerstvo VNITRA České republiky [online]. MVCR: 15.3.2021 [cit. 29.1.2021].

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vizum-k-pobytu-nad-90-dnu-dlouhodobě.aspx>

Ministerstvo VNITRA České republiky [online]. MVCR: 15.3.2021 [cit. 14.5.2020].

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx>

Ministerstvo VNITRA České republiky [online]. MVCR: 15.3.2021 [cit. 19.3.2021].

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-trvaly-pobyt.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

Ministerstvo VNITRA České republiky [online]. MVCR: 30.11.2020 [cit. 19.3.2021].

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-poplatky.aspx>

IRS Czech. Jak získat trvalý pobyt v ČR? [online]. IRSCZECH: ©2018 [cit. 16.5.2018]. Dostupné z:

<https://irsczech.com/ziskat-trvaly-pobyt-cr>

Zákon č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců (§30- §78) [online]. [cit. 2019-09-19].

Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>

Ministerstvo VNITRA České republiky [online]. MVCR: 1.12.2014 [cit. 14.5.2020].
Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx>

Ministerstvo VNITRA České republiky. Aktualizovaná „Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu“ a Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců v roce 2016 [online]. MVCR: 28.12.2015 [cit. 19.3.2021]. Dostupné z: file:///C:/Users/simon/Downloads/KIC_2016_a_Postup_pri_realizaci_KIC-2016_-_usneseni_vlady_c_26-2016.pdf